

សមាគមបុគ្គលិកសិក្សាខ្មែរ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

- * ចំណងជំនួញការងារនិងការងារបុគ្គលិកនានាទៅវិញទៅមក
- * ការពង្រឹងនិងពង្រីកចំណេះដឹង និង វិជ្ជាជីវៈ
- * ការការពារយុវជនស្រីក្នុងគ្រួសារនិងផ្លូវចិត្ត - សំភារៈ

ស្រាវជ្រាវ គ្រូបង្រៀន

សិស្សាសាលាបឋមសិក្សាអនុវត្ត (ត្បូងឃ្មុំក្រុង) ចូលរួមប្រឡងបណ្តាស្រាវជ្រាវគ្រូបង្រៀន ២០០៣-២០០៥

ខែ តុលា - វិច្ឆិកា - ឆ្នាំ ២០០៤
 ផ្សាយចេញរាល់ត្រីមាស ពីទីចាត់ការសមាគមបុគ្គលិកសិក្សាខ្មែរ
 ១២៨៦ មហាវិថីព្រះនរោត្តម (ភ្នំពេញ)
 ទូរស័ព្ទ : ០២៣ ២១៦ ១៨៤

វិចារណកថា

អភិវឌ្ឍន៍វិចារណ (ចីរភាព) ជាអ្វី ?

អភិវឌ្ឍន៍វិចារណ (ចីរភាព) ជាភាសាបារាំង "Le développement durable" ត្រូវនឹងពាក្យជាភាសាអង់គ្លេស "Sustainable development" បានប្រើ និងនិយាយជាលើកដំបូងក្នុងអង្គការសហប្រជាជាតិ នាឆ្នាំ ១៩៨៧ ។

ពាក្យនេះមានន័យថា "អភិវឌ្ឍន៍មួយដែលឆ្លើយតបទៅនឹងតំរូវការបច្ចុប្បន្ន តែក៏មិនរំខានចំពោះតំរូវការស្របទៅតាមសមត្ថភាពនៃជំនាន់អនាគតដែរ" ។ គំនិតនេះកើតចេញពីការសង្កេតឃើញនូវភាពរីកចំរើនរុងរឿងនៃបណ្តាប្រទេសខាងជើង ដែលកសាង និងឈានឡើងលើមូលដ្ឋាននៃ ការបំផ្លិចបំផ្លាញធ្ងន់ធ្ងរចំពោះប្រព័ន្ធបរិស្ថាន ឬលើការបង្កើតភាពកខ្វក់នៃបរិស្ថាន ។ ប្រសិនបើបណ្តាប្រទេសខាងត្បូង ដែលមិនសូវរីកចំរើនដើរតាមផ្លូវដូចគ្នានៃបណ្តាប្រទេសខាងជើង ពេលនោះ ជីវមណ្ឌល (Biosphère) នឹងជួបកំរិតខូចខាតមួយដ៏ធ្ងន់ធ្ងរបំផុតមិនអាចអត់ឱនបាន ។

ដូចនេះ វាតំរូវអោយមានផែនការត្រឹមត្រូវចំពោះរាល់គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ ដែលត្រូវឆ្លើយតបក្នុងពេលជាមួយគ្នា ទាំងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ទាំងផ្នែកសង្គមប្រកបដោយសមធម៌ និងទាំងផ្នែកបរិស្ថានប្រកបដោយភាពគាំទ្របាន ឬភាពការពារបាន ។

ន័យនៃអភិវឌ្ឍន៍វិចារណ (ចីរភាព) មានលក្ខខណ្ឌច្បាស់លាស់ក្នុងគោលការណ៍ ប៉ុន្តែជាក់ស្តែងន័យនេះនៅមានការលំបាកបញ្ជាក់ ក៏ដូចជាបង្ហាញ ទោះបីគេពិភាក្សាផ្លាស់ប្តូរយោបល់មិនចេះចប់លើលំនាំនេះយ៉ាងណាក៏ដោយ ។

គណៈកម្មាធិការនាយក

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

លេខ : ០៤ អនក្រ.បក

អនុក្រឹត្យ

ស្តីពី

ការរៀបចំក្របខណ្ឌប្រតិបត្តិការសេវា នៅជាតិស្ថានជាតិអប់រំ

រាជរដ្ឋាភិបាល

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យ នស/រកត/១១៩៨/៧២ ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៨ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រម ០២/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤ ដែលប្រកាសអោយប្រើច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានឃើញព្រះរាជក្រម នស/រកម/០១៩៦/០១ ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩៦ ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងអប់រំ យុវជន និង កីឡា
- បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ២១ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ មីនា ឆ្នាំ ១៩៩៨ ស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និង កីឡា
- បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ០១ អនក្រ. ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩២ ស្តីពីការបង្កើត និង ការគ្រប់គ្រងគ្រឹះស្ថានឧត្តមសិក្សា និង សិក្សាឯកទេស
- បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ៥៤ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី ១៣ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០២ ស្តីពីលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃការបង្កើតសាកលវិទ្យាល័យ
- បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ៣៥ អនក្រ ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៩៣ ស្តីពីការរៀបចំឡើងវិញ នូវរចនាសម្ព័ន្ធចាត់តាំង និង កំណត់តួនាទីរបស់សាកលវិទ្យាល័យភ្នំពេញ

- បានឃើញសំណើសុំរបស់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និង កីឡា

សំរេច

មាត្រា ១ : ប្រែក្លាយមហាវិទ្យាល័យធុរកោសល្យ ទៅជាវិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំ (វ.ជ.អ) និង ជាភាសាអង់គ្លេសហៅថា National Institute of Education (NIE) ។ វិទ្យាស្ថាននេះ ស្ថិតនៅក្រោមឱវាទរបស់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និង កីឡា ។

មាត្រា ២ : វិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំមានចក្ខុវិស័យកសាងធនធានមនុស្សបំរើអោយសេចក្តីត្រូវការនៃការអភិវឌ្ឍនិវិស័យអប់រំនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និង មានបេសកកម្មបណ្តុះបណ្តាល និងវិក្រិតការគ្រូបង្រៀន អ្នកគ្រប់គ្រងអប់រំ មន្ត្រីអធិការកិច្ចអប់រំ និង អ្នកធ្វើផែនការអប់រំ និង ស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកទេសអប់រំ ដើម្បីរួមចំណែកអភិវឌ្ឍប្រទេស និង លើកស្ទួយអត្តសញ្ញាណជាតិ ។

មាត្រា ៣ : តួនាទី ភារកិច្ច កម្មវិធី និង កំរិតបណ្តុះបណ្តាល និង រចនាសម្ព័ន្ធរបស់វិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំ ត្រូវកំណត់ដោយប្រកាសរបស់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និង កីឡា ។

មាត្រា ៤ : វិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំមាន ២ ដេប៉ាតឺម៉ង់ គឺ : ដេប៉ាតឺម៉ង់អប់រំ និង ដេប៉ាតឺម៉ង់គ្រប់គ្រង និង ផែនការ ។ ទៅអនាគត វិទ្យាស្ថាននេះ អាចបើកដេប៉ាតឺម៉ង់ ឬប្រភេទបណ្តុះបណ្តាលដទៃទៀតដោយរៀបចំសំណុំបែបបទសុំការអនុញ្ញាតពីក្រសួងអប់រំ យុវជន និង កីឡា ។

មាត្រា ៥ : វិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំដឹកនាំដោយនាយកមួយរូបនិងនាយករងមួយចំនួន ជាជំនួយការតាមការចាំបាច់ ។

មាត្រា ៦ : បទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយណាដែលមានខ្លឹមសារផ្ទុយនឹងអនុក្រឹត្យនេះ ត្រូវទុកជានិរាករណ៍ ។

មាត្រា ៧ : រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអប់រំ យុវជន និង កីឡា រដ្ឋមន្ត្រី និង រដ្ឋលេខាធិការគ្រប់ក្រសួង ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធមានភារកិច្ចរៀបរៀងខ្លួន ដើម្បីអនុវត្តតាមអនុក្រឹត្យនេះ ។

មាត្រា ៨ : អនុក្រឹត្យនេះ មានប្រសិទ្ធភាពតតិយុត្តិ ចាប់ពីថ្ងៃចុះហត្ថលេខានេះតទៅ ។

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ១១ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៤

នាយករដ្ឋមន្ត្រី

ហ៊ុន សែន

កន្លែងទទួល

- ក្រសួងព្រះបរមរាជវាំង
 - អគ្គលេខាធិការដ្ឋានព្រឹទ្ធសភា
 - អគ្គលេខាធិការដ្ឋានរដ្ឋសភា
 - ខុទ្ទកាល័យសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី
 - គ្រប់ក្រសួងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ
 - សាលាក្រុងភ្នំពេញ
- "ដើម្បីមុខការ"**
- ដូចមាត្រា ៧ "ដើម្បីអនុវត្ត"
 - ឯកសារ-កាលប្បវត្តិ

វិញ្ញាណកម្មខ្មែរ

ឥទ្ធិពលភូមិសាស្ត្រ*

មូលដ្ឋានភូមិសាស្ត្រមានទីតាំងនៃជនជាតិ សមុទ្រ ទន្លេ ព្រៃភ្នំ ស្ថានភាពនៃកាលវេលា(សីតុណ្ហភាព ការប្រែប្រួលធាតុអាកាស រដូវ ចលនានៃបរិយាកាស(ខ្យល់ សម្ពាធ)) កំណើនប្រជាជន ដងស៊ីតេបានធ្វើអោយ មនុស្សដែលរស់នៅអាចមានចិត្តគំនិត មតិយោបល់ ដំណោះស្រាយបញ្ហាតាមបែបមួយរបស់គេ ដូចជាមនុស្សរស់ នៅក្នុងធាតុអាកាសក្តៅច្រើនមានកាយវិការទំរង់ បង្អួស ពុំសូវស្នាហាប់ជាដើម ។ តើប្រទេសកម្ពុជាស្ថិតនៅលើ មូលដ្ឋានភូមិសាស្ត្របែបណា ? ជនជាតិមានចិត្តគំនិតដូចម្តេច ?

ជនជាតិខ្មែរស្ថិតនៅក្នុងអំបូរខ្មែរ-មន មានទីតាំងភូមិសាស្ត្រនៅជ្រោយឥណ្ឌូចិន ប៉ុន្តែសម័យមុននោះមាន ឈ្មោះថា ជ្រោយសុវណ្ណភូមិ (សុវណ្ណ = មាស + ភូមិ = ទឹកដី => ទឹកដីសំបូរ មាស) ។ ដូចនេះ ប្រជាជនដែល រស់នៅក្នុងទឹកដីសំបូរយ៉ាងនេះតែងតែមានចិត្តសប្បាយនឹងភោគទ្រព្យធម្មជាតិរបស់ខ្លួន ក៏ដូចជាខ្មែរសព្វថ្ងៃមាន មោទនភាពយ៉ាងខ្លាំងនឹងប្រាសាទអង្គរវត្ត ដែលជាហេតុអោយមានការកើតចិត្តអំនួតមិនដឹងខ្លួន ។ គេពុំសូវខ្វល់ ខ្វាយពីប្រការរកស៊ីប៉ុន្មានទេ ក្រៅពីជំនួញមាស ។ ឯជនជាតិអូតអាងជាងគេ គឺមនបន្ទាប់មកថាម បន្ទាប់មកទៀត គឺខ្មែរ ។ ប្រការនេះ ធ្វើអោយបុព្វបុរសខ្មែរចងក្រងជាពាក្យចាស់សំរាប់ សំគាល់ផ្នត់គំនិតជនជាតិទាំង ៣ នេះ ÷

- មនយកមេឃទ្រាប់អង្គុយ
- ថាមខ្វះមួយចំអាមដល់មេឃ
- ខ្មែរកប់ពពក ជ្រកអាចម៍ជន្លួន ។

ចំពោះជនជាតិខ្មែរ យើងមានឯកសារច្រើនណាស់ដែលលាតត្រដាងថា ខ្មែរចូលចិត្តអូត ។ បុព្វបុរសយើង ក៏ពុំចង់អោយមានអំនួតនោះដែរ ។ លោកបានធ្វើការអប់រំប៉ុន្មានកុំអោយខ្មែរចូលចិត្តអូតពេក ដូចមានឧទាហរណ៍ តទៅនេះ ÷

❖ ច្បាប់ឈ្មាំបិទា
...កុំអូតកំលាំង កុំអាងខ្លួនខ្លាំង រត់នឹងស្រមោល

*ជាមតិផ្ទាល់របស់អ្នកនិពន្ធមួយជ្រុងសំរាប់ការពិចារណាតែប៉ុណ្ណោះ

កុំអាងជាធំ កុំងាយពាក្យពោល...

...រីឯកង្កែប មុខដូចគេពេប ហាឡើងស្រដី អូតឯងកំលាំង

ជល់នឹងដី ទោះទាំងរាជសីហ៍ ក៏អញមិនខ្លាច ។

❖ ច្បាប់កូនទៅឈ្លឹក

...រីឯគីងកំ លោតឡើងពីភក់ មើលទៅគួរស្តាប់

អូតឯងថាល្អ ដូចមានទឹកដប់ រាងអញចម្រាប់ ដូចរាជសីហ៍ ។

❖ ច្បាប់កូនទៅ

...កុំអាងសក្តិបុណ្យ...

...កុំអាងមានទ្រព្យ...

...កុំអាងចំណេះ កុំអាងថាចេះ...

...កុំអូតភ្លេចខ្លួន...

...គួរចេះដាក់ខ្លួន គួរគិតក្តីស្មាន...

មូលដ្ឋានភូមិសាស្ត្រមួយទៀតគឺប្រទេសខ្មែរស្ថិតនៅទីតាំងមួយដែលពុំសូវមានការកំហែងគំរាមពីធម្មជាតិ រឹឧបសគ្គធម្មជាតិ ដូចជាប្រទេសជប៉ុន និង ប្រទេសអឺរ៉ុប ÷ ត្រជាក់ខ្លាំង រញ្ជួយព្រះធរណី ផ្ទុះភ្នំភ្លើង ខ្យល់ព្យុះ ខ្យល់ព្យុះសមុទ្រ ខ្យល់ព្យុះសមុទ្រខ្សាច់ ទឹកជំនន់ ។

ជាទូទៅ ប្រទេសខ្មែរមានឧបសគ្គធម្មជាតិស្តួចស្តើងណាស់ ហើយពុំសូវធ្ងន់ធ្ងរទៀតផង ។ ចំណែកឯធាតុ អាកាសវិទ្យា ខ្មែរស្ទើរតែរស់នៅស្រោតននលក៏មិនស្លាប់ដែរ ចំពោះការរញ្ជួយផែនដី ប្រទេសខ្មែរពុំដែលជួបប្រទះ សោះឡើយ ។

ដោយហេតុតែប្រទេសខ្មែរពុំសូវជួបប្រទះឧបសគ្គធម្មជាតិ ទើបខ្មែរពុំសូវខ្លាចធម្មជាតិ ហើយក៏ពុំគោរព ច្បាប់ធម្មជាតិដែរ ។ ការពុំចេះគោរពច្បាប់ធម្មជាតិបានទំលាប់អោយខ្មែរពុំសូវចេះគោរពច្បាប់សំរាប់ស្រុក លុះត្រា តែមានការបង្ខិតបង្ខំទើបគោរព ដូចជាប្រទេសត្រជាក់ដែលខ្លាចធម្មជាតិខ្លាំងណាស់ ។

ធាតុអាកាសក្តៅក៏ជាហេតុមួយធ្វើអោយខ្មែរក្លាយជាជនជាតិពុំសូវមានសកម្មភាពច្រើន (គ្មានការជិះជាន់ គ្មានការរើបំរះ) ។ ព្រលឹងសិល្បៈខ្មែរស្ថិតនៅត្រង់ភាពទន់ភ្លន់ លូតលើយ អណ្តែតអណ្តូង បទភ្លេងលន្លង់លន្លាច ដំណើរខ្មែរមួយៗ ដើរទៅធ្វើការក៏ដូចជាដើរលេង...ទាំងអស់នេះអាចដឹកនាំចិត្តគំនិតខ្មែរអោយនិយមមនុស្សមាន គំនិតអភិរក្សនិយមជាងមនុស្សមានគំនិតកែទម្រង់និយម ។ កំនាព្យកាព្យឃ្លោង បទចម្រៀង គឺករសំដែងមនោ- សព្វេតនាអោយគេអាណិតអាសូរ រឺក្តីសង្ឃឹម រឺអស់សង្ឃឹមដែលស្រែកចេញពីបេះដូង មិនមែនពីខ្នាតក្បាលឡើយ ។ ចិត្តគំនិតទាំងនេះ ធ្វើអោយខ្មែរនិយមពុទ្ធសាសនានិកាយហិនយានជាងមហាយាន រឺព្រហ្មញ្ញសាសនា ។

ទីតាំងភូមិសាស្ត្រមួយទៀត ក៏បានជះឥទ្ធិពលដល់ជនជាតិខ្មែរយើង គឺធ្វើអោយមានភាពប្រឡាំប្រកូរដែល

បណ្តាលមកពីបរិយាកាស ធាតុអាកាសពុំទៀតទាត់ទៅតាមកាលកំណត់^(១) របស់រដ្ឋវិនិច្ឆ័យៗ : ឧទាហរណ៍ ថ្ងៃបើ រដូវភ្លៀងត្រូវបានកំណត់ ពីថ្ងៃ ១ រោច ខែ អាសាឍ រហូតដល់ថ្ងៃ១៥កើតខែកត្តិក តែភ្លៀងអាចមានធ្លាក់តាំងពី ខែ ពិសាខ ជេស្ឋ ដុយពីប្រទេសត្រជាក់ដែលមានធាតុអាកាសខ្សែងទាត់ទៅតាមរដូវវិនិច្ឆ័យៗ ដូចជា :

- ពីថ្ងៃទី ២១ មីនា ដល់ ២១ មិថុនា និទាយរដូវ (រដូវក្តៅ)
- ពីថ្ងៃទី ២២ មិថុនា ដល់ ២២ កញ្ញា វស្សារដូវ (រដូវភ្លៀង)
- ពីថ្ងៃទី ២៣ កញ្ញា ដល់ ២១ ធ្នូ សរទរដូវ (រដូវចុះអំពុ រដូវវិហើយ)
- ពីថ្ងៃទី ២២ ធ្នូ ដល់ ២០ មីនា សិសិរដូវ (រដូវរងាខ្លាំង)

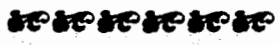
រដូវច្បាស់លាស់បានធ្វើអោយផ្គត់ផ្គង់និមតរបស់ប្រជាពលរដ្ឋដែលរស់នៅទីនោះ មានបែបវែងច្បាស់លាស់ :

- ឧទាហរណ៍ :**
- ពេលធ្វើការ គឺធ្វើការ
 - ពេលដើរលេង គឺដើរលេង
 - ពេលរៀន គឺរៀន
 - ពេលបរិភោគ គឺបរិភោគ

ពេលឈប់ គឺឈប់... ឥតមានប្រឡងប្រកួរទេ ។

រដូវវស្សា ភូមិសាស្ត្រមានឥទ្ធិពលយ៉ាងធំធេងមកលើជនជាតិដែលរស់នៅ ។ ភូមិសាស្ត្រខ្លះជុំវិញអោយ មនុស្សបានរីកចម្រើនដូចជាជនជាតិតាមដងទន្លេ មានការអភិវឌ្ឍឆាប់រហ័សជាងជនជាតិនៅតាមព្រៃភ្នំ ។ ទន្ទឹមនឹង នេះ វាក៏ធ្វើអោយមានគំនិតឧស្សាហ៍ រហ័សរហួន ស្នាហាប់ មិនស្លឹកស្រពន់ដែលជនជាតិវិនិច្ឆ័យៗត្រូវតែចេះ កែលំអអោយបានទាន់ស្ថានភាពទូទៅក្នុងលោក ដោយត្រូវធ្វើប្រឌិតផ្គត់ផ្គង់និមតខ្លួនដែលមិនប្រសើរចាកពីវប្បធម៌ ធម្មជាតិរបស់ខ្លួន ពោលគឺត្រូវយើងចេះត្រួតត្រាលើធម្មជាតិផងដែរ ។

តើ យ៉ាង

(១) តាមចក្ខុវិស័យ ក្នុងឆ្នាំមួយនិយមប្រើរដូវ បី គឺ :

១. រោមគ្គរដូវ (រដូវមានទឹកស្រើម រដូវរងា) ១ រោច ខែ កត្តិក ដល់ ១៥ កើត ខែ ជល្គន
២. គិម្ហរដូវ (រដូវក្តៅ) ១ រោច ខែ ជល្គន ដល់ ១៥ កើត ខែ អាសាឍ
៣. វស្សារដូវ (រដូវភ្លៀង) ១ រោច ខែ អាសាឍ ដល់ ១៥ កើត ខែ កត្តិក

ឯកសារពិគ្រោះ : អគ្គាធិប្បាយឧបសគ្គវិជ្ជា សា សារុន
: វចនានុក្រមជួន ណក

បរិស្ថាន

បរិស្ថាន គឺសំដៅលើពិភពមានជីវិត និងពិភពគ្មានជីវិតដែលនៅជុំវិញខ្លួនយើង ដូចជាដើមឈើ ខ្យល់ ដី ទឹក រុក្ខជាតិ សត្វ ទន្លេ សមុទ្រ ត្រី សត្វល្អិត ។ល។

មនុស្ស និងអ្វីៗដែលមនុស្សបង្កើតឡើងដូចជា : ទីក្រុង កសិដ្ឋាន លំនៅដ្ឋាន និងប្រាសាទនានាជាដើម ក៏ជាផ្នែកមួយនៃបរិស្ថានដែរ ។ យើងពុំអាចផ្តាច់ខ្លួនពីបរិស្ថានបានឡើយ ហើយយើងក៏ពុំអាចមានអត្ថិភាពដោយគ្មានបរិស្ថានធម្មជាតិនោះទេ ។

ដោយសារមនុស្សជាផ្នែកមួយនៃបរិស្ថាន នោះទើបសកម្មភាពរបស់យើងអាចមានឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងលើការកែប្រែពិភពធម្មជាតិ ។ ជាធម្មតា សកម្មភាពរបស់យើងមានឥទ្ធិពលទៅលើបរិស្ថាន បី យ៉ាង ÷

- ទីមួយ គឺយើងទាញយកធនធានពីបរិស្ថានធម្មជាតិដូចជា : ព្រៃឈើ ទឹកស្អាត និង ប៊ែរ ។ល។
- ទីពីរ គឺយើងបញ្ចេញចោលរបស់ខ្លះទៅក្នុងបរិស្ថានវិញដូចជា : ផ្សែង ដបប្លាស្ទិច កំប៉ុងអាហារូប-មីញ៉ូម ថង់ប្លាស្ទិចជាដើម ។
- ទីបី យើងជំនួសបរិស្ថានធម្មជាតិដោយអ្វីមួយផ្សេងទៀត ។ ឧទាហរណ៍ : ការកាប់ឈើព្រៃឈើ ហើយជំនួសវិញដោយផ្លូវថ្នល់ លំនៅដ្ឋាន ឬរោងចក្រជាដើម ។

នៅពេលដែលមនុស្សរាប់ពាន់លាននាក់នៅលើពិភពលោកទាញយកធនធានពីបរិស្ថាន ហើយបញ្ចេញចោលរបស់ខ្លះទៅក្នុងបរិស្ថានវិញ និងជំនួសបរិស្ថានដោយរបស់ផ្សេងទៀត នោះពិភពធម្មជាតិមិនអាចប្រែប្រួលយ៉ាងខ្លាំង ។

ធនធានធម្មជាតិភាគច្រើនមានកំរិត ដូច្នេះបើទាញយកវាចេញពីបរិស្ថានច្រើនពេក នោះមិនអាចបណ្តាលអោយធនធានទាំងនោះអស់នៅថ្ងៃណាមួយ ។ ឧទាហរណ៍ : ប្រសិនបើយើងទេសាទត្រីច្រើនពេកពីបឹងទន្លេសាប នោះត្រីនឹងនៅសល់តិចតួចប៉ុណ្ណោះដែលអាចបង្កើតកូនចៅ ហើយទៅអនាគតមិនមានត្រី តែតិចតួចប៉ុណ្ណោះនៅក្នុងបឹង ។ ការបញ្ចេញសំណល់ច្រើនពេកទៅក្នុងបរិស្ថាន ក៏បណ្តាលអោយមានឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានដែរ ។ នៅក្នុងបរិមាណតិចតួច សំណល់ពុំចោទជាបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរទេ ព្រោះបរិស្ថានធម្មជាតិអាចស្រូបយកសំណល់ទាំងនោះបានខ្លះៗ ។ ក៏ប៉ុន្តែ បរិស្ថានធម្មជាតិអាចទទួលយកសំណល់តែក្នុងកំរិតណាមួយប៉ុណ្ណោះ ។ បើយើងបញ្ចេញសំណល់ច្រើនពេកចូលទៅក្នុងបរិស្ថានធម្មជាតិ នោះទឹក ខ្យល់ និងដីក៏ប្រែក្លាយទៅជាកខ្វក់ ពុំអាចប្រើប្រាស់កើតដែរ ។ ម្យ៉ាងទៀត ការយកអ្វីផ្សេងទៀតច្រើនហួសទៅជំនួសធនធានធម្មជាតិក៏អាចធ្វើអោយមានឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានដែរ ។ បរិមាណដីធ្លីដែលអាចអោយមនុស្សកែប្រែ និងប្រើប្រាស់មានកំរិត ។ ឧទាហរណ៍ : ប្រសិនបើព្រៃឈើត្រូវគេកាប់បំផ្លាញ ដើម្បីយកដីដាំដំណាំនោះ គេត្រូវការពេលវេលារបស់យើង ដើម្បីអោយព្រៃឈើនោះដុះឡើងវិញ ។

ជានិច្ចកាល សកម្មភាពមនុស្សតែងតែធ្វើអោយបរិស្ថានប្រែប្រួល ។ នាអនាគត ឥទ្ធិពលនៃសកម្មភាព មនុស្សអាចកែប្រែតែផ្នែកតូចណាមួយនៃផ្ទៃដី ឬទន្លេ សឹងប៉ុណ្ណោះ ។ ក៏ប៉ុន្តែ បច្ចុប្បន្នបច្ចេកវិទ្យាទំនើបអាច អោយមនុស្សបំផ្លាញប្រទេសមួយ ឬក៏ពិភពលោកទាំងមូលយ៉ាងឆាប់រហ័ស ។ ឧទាហរណ៍ : បច្ចេកវិទ្យាទំនើប អាចអោយមនុស្សកាប់ព្រៃឈើយ៉ាងលឿនរហូតធ្វើអោយអាកាសធាតុនៃពិភពផែនដីប្រែប្រួល ដែលបណ្តាល អោយមានការប្រែប្រួលរបបទឹកភ្លៀង សូម្បីតែនៅកន្លែងដែលឆ្ងាយពីព្រៃឈើក៏ដោយ ។

ដោយសារតែសកម្មភាពរបស់មនុស្សអាចផ្លាស់ប្តូរបរិស្ថានធម្មជាតិយ៉ាងឆាប់រហ័ស និងនៅក្នុងទ្រង់ទ្រាយ ធំ ដូច្នេះ យើងត្រូវយល់ពីបញ្ហាបរិស្ថាន និងគ្រប់គ្រងបញ្ហាទាំងនេះអោយបានសមស្រប ។ នេះគឺជារឿយសាដ៏ លំបាកមួយ ព្រោះថាគេយល់ដឹងតិចតួចណាស់ពីឥទ្ធិពលទាំងអស់នៃសកម្មភាពមនុស្ស និងបច្ចេកវិទ្យាទំនើប ។ អ្វីៗ ទាំងអស់នៅក្នុងបរិស្ថានសុទ្ធតែមានទំនាក់ទំនងគ្នាទាំងអស់ ប៉ុន្តែមនុស្សមិនទាន់បានយល់ដឹងច្បាស់លាស់ពីទំនាក់ ទំនងទាំងអស់នេះនៅឡើយទេ ។ នៅពេលដែលមនុស្សកែប្រែបរិស្ថានយ៉ាងឆាប់រហ័ស និងនៅក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំ នោះអន្តរកម្មបរិស្ថាននឹងកាន់តែសំបាប់ ហើយឥទ្ធិពលរបស់សកម្មភាពមនុស្សក៏កាន់តែមិនប្រាកដប្រជា និងមិន អាចទាយទុកមុនបាន ។

ឧទាហរណ៍ : អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រដឹងថា ចំហេះប្រេងឥន្ធនៈនៅក្នុងរថយន្តតូចធំ និងទោចក្រយានយន្ត អាច ផ្លាស់ប្តូរអាកាសធាតុពិភពលោក ផ្លាស់ប្តូរកំពស់ទឹកសមុទ្រនិងបណ្តាលអោយមានព្យុះភ្លៀងញឹកញាប់ និងធ្ងន់ធ្ងរ ។ ក៏ប៉ុន្តែ អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រអាចដឹងច្បាស់ទេ ថាតើនឹងកើតមាននៅពេលណា និងនៅទីណា ។

បញ្ហាបរិស្ថានជាច្រើនកើតឡើងដោយសារតែការប្រើបច្ចេកវិទ្យាទំនើបប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ រួម ជាមួយនឹងការមិនអើពើចង់ដឹងចង់ឮពីឥទ្ធិពលនៃសកម្មភាពដែលយើងធ្វើ ។ ដោយសារតែសកម្មភាពមនុស្សមាន ឥទ្ធិពលលើបរិស្ថានយ៉ាងខ្លាំង ដូច្នេះយើងចាំបាច់ត្រូវគ្រប់គ្រងសកម្មភាពទាំងនោះ តាមកម្មវិធីដែលអាចការពារ បរិស្ថានសំរាប់យើងផ្ទាល់ និងសំរាប់មនុស្សជំនាន់ក្រោយ ។ ការគ្រប់គ្រងសកម្មភាពទាំងនេះ គឺជាការសាកល្បង ដ៏លំបាកមួយដោយសារមូលហេតុច្រើនយ៉ាង ។ ទីមួយ ដោយសារតែមានភាពពុំច្បាស់លាស់ផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រនៃ បញ្ហាបរិស្ថានទាំងនោះដែលជាញឹកញាប់បណ្តាលអោយមានការខ្វែងគំនិតគ្នាស្តីពីវិធានការសមស្របដែលត្រូវធ្វើ ។ ទីពីរ ដោយសារដំណើរប្រព្រឹត្តទៅនៃធម្មជាតិ និងសកម្មភាពមនុស្សមានឥទ្ធិពលទៅលើដំណើរប្រព្រឹត្តនេះតែង ប្រែប្រួលជាប្រចាំ នោះការគ្រប់គ្រងបញ្ហាបរិស្ថានត្រូវតែមានភាពបត់បែនទើបអាចឆ្លើយតបទៅនឹងការប្រែប្រួល ទាំងនេះបាន ។ ទីបី ដោយសារមនុស្សជាផ្នែកមួយនៃបរិស្ថានផង ហើយជាអ្នកបំផ្លាញបរិស្ថានផង ដូច្នេះមនុស្សខ្លួន ឯងត្រូវរកដំណោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះ ។ ដើម្បីរកដំណោះស្រាយដែលអាចយកទៅអនុវត្តបានមនុស្សដែលពាក់ ព័ន្ធនឹងបញ្ហាបរិស្ថានទាំងអស់ចាំបាច់ត្រូវតែចូលរួម ក្នុងនោះមានប្រជាជន រដ្ឋាភិបាល ផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម អង្គការមិន មែនរដ្ឋាភិបាល និងយោធា។ល។ ការចូលរួមរបស់ក្រុមទាំងនេះ គឺជារឿយសាដ៏លំបាកមួយ ព្រោះថាពួកគេមាន ផលប្រយោជន៍ផ្សេងៗគ្នា ហើយជូនកាលមានទំនាស់នឹងគ្នាទៀតផង ។ លើសពីនេះទៀត បញ្ហាបរិស្ថានអាចក្លាយ ជាបញ្ហានយោបាយ និងការឈ្លោះប្រកែកគ្នា ។ ដូច្នេះ ដំណោះស្រាយបញ្ហានេះអាចមានភាពស្មុគស្មាញ ។

និយាយអោយខ្លី បញ្ហាបរិស្ថានជាបញ្ហាស្មុគស្មាញ ហើយផ្លាស់ប្តូរជានិច្ច ពុំងាយនឹងមានដំណោះស្រាយ តែមួយ ហើយសាមញ្ញនោះទេ ។ នយោបាយបរិស្ថាន និងការគ្រប់គ្រងបរិស្ថានមាននាទីដោះស្រាយភាពស្មុគ ស្មាញទាំងនេះសំរាប់ប្រទេសកម្ពុជាក៏ដូចជានៅលើពិភពលោកដែរ ។

ជាឧទាហរណ៍ នៅប្រទេសកម្ពុជាមានបញ្ហាស្មុគស្មាញជាច្រើនដូចជា ការកាប់ឈើហួសហេតុ សំណឹកដី ទឹកជំនន់ ការនេសាទហួសហេតុ និងការបំពុលទឹកជាដើម ។ ប៉ុន្តែរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានដាក់ចេញនូវគោល- ការណ៍រួម និងសេចក្តីណែនាំទូទៅដែលអាចជួយអោយមនុស្សគ្រប់គ្រងបរិស្ថាននេះអោយល្អប្រសើរឡើងបាន ។

អាស្រ័យហេតុនេះ ដំណោះស្រាយទាំងឡាយត្រូវមានភាពបត់បែន ហើយត្រូវតែមានការចូលរួមពី មនុស្សដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហា ក៏ដូចជាពីមនុស្សដែលរងឥទ្ធិពលដោយសារដំណោះស្រាយនោះ ។ លើសពីនេះទៅ ទៀត សំខាន់បំផុតគឺមនុស្សគ្រប់រូប ទោះជាពលរដ្ឋសាមញ្ញក្តី ឬមន្ត្រីរាជការក្តី ត្រូវតែធ្វើសកម្មភាពទប់ស្កាត់ ការ ខូចខាត ឬក៏ធ្វើការជួសជុលការខូចខាតនៃប្រព័ន្ធបរិស្ថាន ។

លោក : នេត ស្វីន
ប្រធានការិយាល័យអប់រំ និង គ្រប់គ្រង
នៃវិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំ

១១១១១១១១១១

“អ្វីទាំងអស់ក្នុងធម្មជាតិ ត្រូវតែប្រែប្រួល”
“អ្វីទាំងអស់កើតមកពីភាពផ្ទុយគ្នា”
អេរ៉ាក្លីត
(Héraclite)
(ទស្សនវិទូក្រិច ៥៤០-៤៨០ មុនគ.ស)

មនសិការការងារ

ការងារទាំងពួងនឹងអាចសំរេចប្រយោជន៍បានអាស្រ័យលើការខិតខំព្យាយាមមោះមុត ។ ក្នុងករណីនេះ សង្គមមនុស្សត្រូវរំលាយបុគ្គលស្គាល់ករណីយកិច្ចក្នុងការងាររបស់ខ្លួនដែលត្រូវបំពេញ ហើយការបំពេញនោះទៀត សោតត្រូវប្រកបដោយមនសិការ ។

មនសិការការងារសំគាល់ការភ្ញាក់រលឹកទៅរកការងារដែលខ្លួនបានធ្វើ រឺនឹងត្រូវធ្វើ ហាក់ដូចជាកំលាំង អរូបិកមួយមកទាក់ទាញចិត្តអោយធ្វើអំពើ ។

បុគ្គលដែលខិតខំប្រឹងប្រែងធ្វើការដោយសារតែត្រូវការក្រពះ មិនមែនជាអំពើប្រកបដោយមនសិការនោះ ទេ ។

បុគ្គលដែលអាចចាត់ទុកថា មានមនសិការការងារ លុះត្រាតែប្រកបដោយលក្ខណៈ ៥ ប្រការ ÷

ប្រការទី ១ : បុគ្គលត្រូវមានឧបនិស្ស័យ
បើបុគ្គលមាននិស្ស័យនឹងការងារណាមួយ គឺជាករណីប្រសើរបំផុត ព្រោះនិស្ស័យជាអំណោយធម្មជាតិ ដែលអាចដឹកនាំអោយបុគ្គលស្រលាញ់ការងារនោះដោយស្មោះស្ម័គ្រ ស្មោះត្រង់នឹងការងារ ព្រមទាំងដឹកនាំអោយ ការងារបានផលចំរើនទៀតផង ។ ក្នុងករណីដែលបុគ្គលមានឧបនិស្ស័យចំណូលចិត្ត បុគ្គលអាចមានចំណាប់ចិត្តពី សង្គមមនុស្សដូចជាឃើញគេឯងចូលចិត្ត ក៏ចូលចិត្តតាមគេព្រមទាំងមានការណែនាំអោយចូលចិត្តស្របនឹងការងារ ដែលមានចំណាប់ចិត្ត ។ បើខ្លះខាតឧបនិស្ស័យ បុគ្គលនឹងមានមនសិការការងារក្លែងក្លាយ ឬធ្វើការងារបណ្តោះ អាសន្ន ទំរាំរកបានការងារណាដែលឆ្លើយតបនឹងឧបនិស្ស័យរបស់ខ្លួនពិតប្រាកដ ។ ហេតុនេះ ដើម្បីអោយការងារ បានចំរើនគួររៀបចំ អោយបុគ្គលធ្វើការងារណាដែលឆ្លើយស្របនឹងឧបនិស្ស័យរបស់ខ្លួន ។

ប្រការទី ២ : បុគ្គលត្រូវមានសមត្ថភាព
សមត្ថភាពកើតឡើងដោយការសិក្សាអប់រំ ។ ប្រទេសខ្លះបានបង្កើតសញ្ញាប័ត្រច្រើនយ៉ាងសំរាប់សំគាល់ សមត្ថភាពរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗក្នុងការងារដូចជា សញ្ញាប័ត្រខាងជំនាញចិញ្ចឹមសត្វ ថែរុក្ខជាតិ រិតទឹកដោះគោរហូត ដល់កិច្ចការទំនើបដែលជាតិចនិចវិទ្យាសាស្ត្រ ពហុបច្ចេកទេសជាដើម ។ បើខ្លះសមត្ថភាព ទោះបីបុគ្គលមាន មនសិការការងារ ក៏លទ្ធផលឥតមានន័យដែរ ។

ប្រការទី ៣ : បុគ្គលត្រូវមានពិសោធន៍
- ពិសោធន៍ជាហេតុការណ៍មួយសំរាប់បញ្ជាក់សមត្ថភាពរបស់បុគ្គល និងធ្វើអោយសមត្ថភាពមាន រូបិយកម្ម ព្រោះជូនកាលបុគ្គលខ្លះមានមនសិការការងារតែក្នុងវិស័យទ្រឹស្តី លុះមកដល់អនុវត្តន៍បែរ ជាបាត់បង់មនសិការ ។
- ពិសោធន៍អាចធ្វើអោយជួបប្រទះហេតុការណ៍ថ្មីៗទៀតដែលនាំអោយបុគ្គលកាន់តែចូលចិត្តខ្លាំង

ឡើងៗ ដូចជាអ្នកប្រាជ្ញវិទ្យាសាស្ត្រអាចរកឃើញវិទ្យាសាស្ត្រទំនើបថែមទៀត វិស្វករ វេជ្ជបណ្ឌិត អាចរកឃើញកូនចិត្តសាស្ត្រដែលអាចដឹកនាំមនុស្សអោយធ្វើការបានចំរើន និងសំរួលការឈឺចាប់ មួយភាគធំ គ្រូបង្រៀនលុះដូចប្រទះពិសោធន៍ច្រើនឆ្នាំ ក៏អាចរកឃើញគុកោសល្យទំនើបដើម្បី សំរួលវិធីបង្រៀនអោយមានប្រសិទ្ធភាពដែលពីមុនមកគេពុំទាន់រកឃើញនៅឡើយ ។

- ពិសោធន៍ ដឹកនាំអោយមានការប្រុងប្រយ័ត្ន និងធ្វើការមិនមានគ្រោះថ្នាក់ កាលណាគេស្គាល់មុខការ នោះច្បាស់លាស់ ដូចជាអ្នកចេះបើកបរឡាន និងអ្នកចេះបើកបរស្នាក់ស្នើរ ។ អ្នកចេះបើកឡានពិត ប្រាកដពុំសូវនឹកនាដល់ឧបសគ្គសោះ ផ្ទុយពីអ្នកចេះបើកបរស្នាក់ស្នើរហាក់ដូចជាភ័យនឹងឧបសគ្គ ច្រើនប្រការពេលឡើងបើកឡានម្តងៗ ទើបអ្នកមានពិសោធន៍ច្បាស់លាស់ហាក់ដូចជាមានអំនួតនិង មុខការរបស់ខ្លួន ។

ប្រការទី ៤ : បុគ្គលត្រូវស្រលាញ់ការងារ

- កាលណាគេស្រលាញ់ការងារ គេពុំត្រូវធ្វើអោយការងារនោះថិតនៅដដែលៗទេ ពោលគឺប្រឆាំងនឹង ភាពដដែលៗ នេះជាកត្តាធ្វើអោយការងារមានប៉ាមភាព និងចំរើន ។
- កាលណាគេស្រលាញ់ការងារ គេត្រូវធ្វើការងារដោយទៀងទាត់ពេលវេលា ព្រមទាំងស្មោះត្រង់នឹង ការងារ ។
- កាលណាគេស្រលាញ់ការងារ គេត្រូវខំបង្កើតអោយមានសុខន្ទៈ ។
- កាលណាគេស្រលាញ់ការងារ គេធ្វើការងារនោះដោយសប្បាយរីករាយ ព្រមទាំងចេះបង្កើតអោយ មានបរិយាកាសរីករាយក្នុងការងារនោះទៀតផង ។
- កាលណាគេស្រលាញ់ការងារ គេត្រូវខំរកមធ្យោបាយថ្មីៗទៀត ដើម្បីញ៉ាំងការងារអោយបានល្អ លាស់ ។

ប៉ុន្តែកាលណាគេស្រលាញ់ការងារ គេពុំត្រូវធ្វើការងារនោះរហូតដល់ធ្លាក់ខ្លួនឈឺបណ្តាលអោយខូចពេល វេលាឥតប្រយោជន៍ ព្រមទាំងមិនត្រូវភ្លេចមុខងារគ្រួសារទេ ព្រោះឪពុកម្តាយត្រូវចេះឆ្លៀតពេលវេលាខ្លះអប់រំកូន អោយបានលុះដោយដំបូន្មានល្អៗ ឆ្លៀតស្និទ្ធស្នាលនឹងកូន ដើម្បីអោយកូនមានទំនុកចិត្តលើឪពុកម្តាយ ប៉ុន្តែមិនត្រូវ អត់អោនកំហុសរបស់កូនដែលធ្វើឡើងដោយចេតនាទេ ធ្វើយ៉ាងនេះដើម្បីអោយកូនស្គាល់អំពើល្អ និងអំពើអាក្រក់ ខុស និងត្រូវជាដើម ព្រោះ នៅសាលារៀន ការអប់រំកូនពុំដិតដល់ទេ គឺបានតែមួយភាគតូចប៉ុណ្ណោះ ។

ប្រការទី ៥ : បុគ្គលត្រូវមានសីលធម៌

សីលធម៌ជាអ្វី ? គឺជាការភ្ញាក់រលឹកទៅរកអំពើល្អ ប្រសើរ ថ្លៃថ្នូរ យុត្តិធម៌ មនុស្សធម៌សំរាប់ខ្លួនឯងផង និងអ្នកដទៃផង ព្រមទាំងចៀសវាងអំពើអាក្រក់សព្វបែបយ៉ាងដែលជាប្រភពនៃវិនាសកម្ម មានន័យថាសីលធម៌ បង្កើតអោយមានបរទត្តភាព^(១) ខ្លះសីលធម៌បង្កើតអោយមានអត្តទត្តភាព ប៉ុន្តែមតិខ្លះបានអត់អោនចំពោះអំពើ

(១) ភាពនៃអ្នកដែលមើលឃើញប្រយោជន៍អ្នកដទៃ

អសីលធម៌ណាដែលមានកិច្ចការដូចជា លូតតែងដោយគ្រាន់តែបានចំអែតមួយពេល ឬអំពើដោយគ្រាន់តែសុំរស់ ស្របនឹងគំនិតរបស់លោកវិចទ័រហ្គីយូ (Victor Hugo) អ្នកនិពន្ធបារាំងសតវត្សទី ១៩ ក្នុងស្នាដៃមួយឈ្មោះ "ទុក្ខភពន" ដែលមានក្នុងមួយរូបដាច់ចិត្តលូតន៍ប៉ុង ដើម្បីរស់ក៏ត្រូវអាជ្ញាធរចាប់ដាក់គុកជាច្រើនឆ្នាំ ។ លោក វិចទ័រ ហ្គីយូ ហ្គីយូ សន្តោសចំពោះបុគ្គលប្រភេទនេះ ប៉ុន្តែមិនសន្តោសចំពោះបុគ្គលដែលយកអំពើលូតប្លន់ដក់ប្រវ័ញ្ច ធ្វើជាមុខរបររកស៊ីជាដាច់ខាត ។

មនសិការការងារល្អប្រសើរ ត្រូវប្រកបដោយលក្ខណៈប្រាំប្រការគឺ ÷ ឧបនិស្ស័យ សមត្ថភាព ពិសោធន៍ ការស្រលាញ់ការងារ និងសីលធម៌ ។ បើខ្លះខាតប្រការណាមួយ ការងារអាចមានទំនោរទៅរកការខាតបង់ និង វិនាសកម្ម ។ ហេតុនេះ ដើម្បីកិច្ចការបានប្រសើរ បុគ្គលម្នាក់ៗគួរគំរង់ការងារដែលខ្លួនមានឧបនិស្ស័យសមស្រប តាមលក្ខខណ្ឌជាក់ស្តែងរបស់សង្គមសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសខ្លួន អោយបានព្រមគ្នានឹងប្រការ ៤ ទៀតដូចបានរៀប រាប់ខាងលើ ។

មនសិការការងារ = ឧបនិស្ស័យ + សមត្ថភាព + ពិសោធន៍ + ការស្រលាញ់ការងារ + សីលធម៌

លោកស្រី តែច សុប្បិទ្ធ

សាស្ត្រាចារ្យចិត្តវិទ្យា-អប់រំ នៃវិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំ

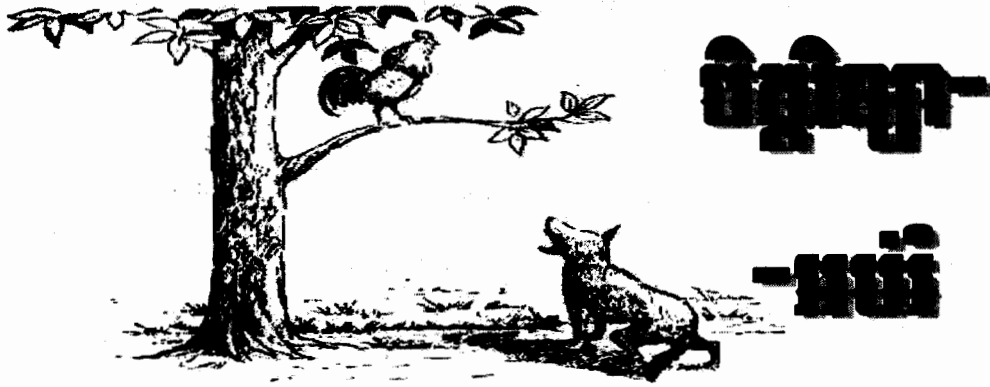
តួលេខដ្ឋីយគ្នា

វិទ្យាស្ថានស្ថិតិរបស់យូណេស្កូ (UIS នៅក្រុងប៉ារីស រដ្ឋបារាំង) បានចុះធ្វើការស្រាវ ជ្រាវមួយក្នុងពេលថ្មីៗនេះ ដើម្បីរកភាគរយស្ត្រីក្នុងចំណោមអ្នកមានសញ្ញាបត្រខ្ពស់ៗផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកទេស ថ្នាក់បរិញ្ញា អនុបណ្ឌិត បណ្ឌិតនៅតាមបណ្តាប្រទេសប្រមាណ ៧០ប្រទេស ។

តាមការស្រាវជ្រាវខាងលើនេះ បានបង្ហាញថាទីតាំងប៉ុន្មានស្ត្រីចំនួន ១៨% ជាបណ្ឌិត ហើយ តួលេខបានធ្លាក់ចុះមកត្រឹម ១៥% នៅភ្នំពេញខ្មែរ ប៉ុន្តែនៅទ្វីបអាស៊ី តួលេខឡើងដល់ ៣៨% ទៅវិញ។

បើយើងយកតួលេខទាំងនេះជាធាតុដើម នោះនឹងមានការលើកលែងមួយចំនួន ជាពិសេសនៅ អាមេរិកឡាទីនដែលសមាមាត្រស្ត្រីក្នុងចំណោមបណ្ឌិតផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកទេស កើនដល់៦០% នៅសាលារ័ងៗ និង៥៩% នៅអាហ្សង់ទីន ។

យស អិច

ចិត្តវិភេទ និង កំលាំងចិត្ត(ត)

១- ចិត្តវិទូ Abraham Maslow

លោក Abraham Maslow ដែលមានកំនើតពីឪពុកម្តាយជាតិរុស្ស៊ីអន្តោប្រវេសន៍ គឺជាចិត្តវិទូមនុស្ស និយមបានចូលជាសញ្ជាតិអាមេរិក ។ លោកបានផ្តោតទៅលើទ្រឹស្តីនៃតំរូវការ ។ លោកបានបែងចែកតំរូវការជា ប៉ានានុក្រមពីកិរិតទាបទៅកិរិតខ្ពស់ដោយតាមលំដាប់ដូចតទៅនេះ : តំរូវការជីវសាស្ត្រ សុវត្ថិភាព សេចក្តី ស្រឡាញ់ តំលៃការយល់ដឹង សោភ័ណភាព ភាពដាច់លើសគេ និងអតិសេដ្ឋ (វិសេសវិសាល) ។ តាមលោកម៉ាស្លូវ តំរូវការថ្នាក់ខ្ពស់អាចសំរេចបាន លុះណាតែតំរូវការថ្នាក់ទាបនានាបានដំបូងត្រូវបានបំពេញ រីឯសំរេច លុះណាតែ មនុស្សមានតំរូវការថ្នាក់ទាបបានគ្រប់គ្រាន់សិន ទើបគេអាចឈានទៅរកដំណាក់កាលតំរូវការថ្នាក់ខ្ពស់បំផុត ។ មនុស្សអាចសំរេចពីតំរូវការមួយទៅតំរូវការមួយផ្សេងទៀត និងតំរូវការបន្តបន្ទាប់ទៀតបាន លុះណាតែមនុស្ស មានកំលាំងចិត្តសំរាប់តំរូវការនីមួយៗនោះ ។ បើមនុស្សមិនមានកំលាំងចិត្តគ្រប់គ្រាន់ទេ មនុស្សមិនអាចមាន ចិត្តចង់ធ្វើសកម្មភាពឈានទៅរកតំរូវការមួយផ្សេងទៀតបានឡើយ ។

ទាក់ទងទៅនឹងកំលាំងចិត្តនេះ លោក Maslow បានអះអាងថា ត្រូវតែមានទំនាក់ទំនងរវាងធម្មជាតិ មនុស្ស និងសង្គម ។ ឧទាហរណ៍ : មនុស្សអាចធ្វើអោយសង្គមរបស់គេទៅជាយ៉ាងណាមួយ ហើយសង្គម ដែលគេរស់នៅនោះក៏មានឥទ្ធិពលមកលើធម្មជាតិរបស់មនុស្ស ។ អាកប្បកិរិយាល្អរបស់បុគ្គល គឺជា លទ្ធផលដែលទទួលបានមកពីសង្គមល្អ ហើយលទ្ធផលនៃតំរូវការសង្គមល្អនេះអាចនាំអោយបុគ្គលមានតំរូវ អាកប្បកិរិយាល្អវិញដែលកត្តាទាំងពីរនេះអាស្រ័យគ្នាទៅវិញទៅមក ។

ឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែង កុមារដែលកើតចេញពីគ្រួសារដែលមានឪពុកម្តាយស្អប់ខ្ពើម រាក់ទាក់ និងមានការ អប់រំអាចនាំអោយក្មេងនោះមានកំលាំងចិត្តល្អ ហើយធម្មជាតិរបស់វាក៏មានការអភិវឌ្ឍបានល្អ ឯមនុស្សដែល មានលក្ខណៈល្អតែងតែជួយជំរុញអោយសង្គមរបស់គេបានល្អ ។

ឧទាហរណ៍: នៅសង្គមសាងប្តាពួរ ប្រជាពលរដ្ឋរាល់រូបដែលមានចំណេះដឹង និងការគោរពច្បាប់តែង

តែជំរុញអោយសង្គមមួយនេះមានលក្ខណៈពិសិដ្ឋឡើងខុសគេ ហើយគំរូសង្គមនេះជួយអោយពលរដ្ឋរបស់ប្រទេស
នេះកាន់តែល្អថែមឡើងទៀត ពោលគឺគោរពច្បាប់ដូចជា គេឃើញអ្នកបើកឡានទាំងអស់សុទ្ធតែគោរពអនុគ្រោះ
ដល់អ្នកធ្វើដំណើរចង់ឆ្លងកាត់ផ្លូវ ។

គំរូការជីវសាស្ត្រនាំអោយកើតមានកំលាំងចិត្តរបស់មនុស្ស ។ កំលាំងចិត្តនេះកើតចេញពីសិរិវាងវិញ្ញាណ
ដូចជាការមើលឃើញការប៉ះពាល់ ការហិតក្លិនជាដើម ដែលជាហេតុនាំអោយមនុស្សរស់ដែងចេញជាអំពើ ។ ប្រភេទ
នៃសំលេងស្រែក ជាកត្តាជំរុញដល់កំលាំងចិត្តរបស់មនុស្សសត្រប់ប្រភេទងាកទៅរកដោយអញ្ញាណ ។ ហើយក្លិន
ទឹកអប់ដែលមនុស្សប្រើជួយបង្កើតនូវកំលាំងចិត្តរបស់មនុស្ស រីឯស្នាមញញឹម និងការស្ទាបប៉ះពាល់ក៏អាចញ៉ាំង
អោយកំលាំងចិត្តមនុស្សយើងកើនឡើងផងដែរ ។ កំលាំងចិត្តកាន់តែខ្ពស់ ការយកចិត្តទុកដាក់កាន់តែខ្ពស់ ហើយ
ការខិតខំប្រឹងប្រែងកាន់តែខ្លាំងឡើងដែរ ។ សេចក្តីស្នេហារបស់មនុស្សសត្រកើតចេញពីកំលាំងចិត្តដែលជាលទ្ធផល
បន្តពូជពីជំនាន់មួយទៅជំនាន់មួយ ។ កំលាំងចិត្តនេះត្រូវបានធ្វើការសិក្សាដោយយកគំរូអាកប្បកិរិយារបស់សត្វ
មកពិសោធ និងទាញចេញជាសន្និដ្ឋាន ជាទ្រឹស្តីជាច្រើន មនុស្សដែលធ្វើការសិក្សាពិសោធនេះគឺលោក Adler ។

គ- ចិត្តវិទូ Adler

លោក Adler ជាចិត្តវិទូជាតិអាមេរិកដែលធ្វើការពិសោធលើគំរូអាកប្បកិរិយារបស់សត្វ និងកំលាំង
ចិត្តរបស់វា ។ ការសិក្សាពីកំលាំងចិត្ត គឺជាការសិក្សាពីយន្តការអាកប្បកិរិយាផ្លូវភេទ ។ លោក Adler បានធ្វើការ
សិក្សាទៅលើសត្វកណ្តុរមួយគូ ។ សត្វកណ្តុរមានទំនាក់ទំនងស្នេហានឹងគ្នាជាលទ្ធផលបានមកពីកំលាំងចិត្ត ។
កំលាំងចិត្តនេះហើយដែលបង្កពូជបានជាកូនចៅ ។ កំលាំងចិត្តផ្លូវភេទទាក់ទងទៅនឹងមនោសញ្ចេតនាស្នេហា
សេចក្តីសប្បាយ ការពេញចិត្តព្រមទទួលយកការថែរក្សា ការច្រណែន និងសេចក្តីខឹងសម្បាដោយអាស្រ័យតាម
វប្បធម៌នីមួយៗ ។ ចំលើយតបផ្នែកសិរិវាងកាយ និងលក្ខខណ្ឌខាងក្រៅដែលទាក់ទងនឹងរំពោចខាងក្រៅនាំ
អោយមានដល់អំពើចេញជាអាកប្បកិរិយា និងការតំរង់ទិសអាកប្បកិរិយា ព្រមទាំងជំរុញអាកប្បកិរិយាកាន់តែ
មានថាមពលឡើង ។

ឃ- ចិត្តវិទូ Martin

លោក Martin ចិត្តវិទូមកពីសាកលវិទ្យាល័យផែនស៊ីរីញ៉ា សហរដ្ឋអាមេរិចបានធ្វើការសិក្សាទៅលើ
ចិត្តរំភើប និងកំលាំងចិត្ត ។ គាត់បានសិក្សាពីមូលហេតុដែលនាំអោយមនុស្សទទួលបានជោគជ័យ និងបរាជ័យ ។
លោកបានធ្វើការវែកញែកពីទំរង់សុទិដ្ឋិនិយម និងទំរង់ទុទិដ្ឋិនិយម ។ គាត់ចោទជាសំនួរថា "ហេតុអ្វីបានជាមនុស្ស
ធ្វើសកម្មភាពបែបនេះ ?" និង អារម្មណ៍ដែលមនុស្សមានពេលប្រព្រឹត្តអំពើអោយកើតរឿងរាវអ្វីមួយ ។

គាត់បានពន្យល់ថា លោកទស្សនៈសុទិដ្ឋិនិយម និងលោកទស្សនៈទុទិដ្ឋិនិយម អាចនាំអោយមនុស្សយើង
ទទួលបានជោគជ័យ និងបរាជ័យ ។ ការធ្លាក់ទឹកចិត្តនាំអោយមានទុទិដ្ឋិនិយមស្ថិតក្នុងកិរិយាបរាជ័យចំពោះការងារ
អ្វីមួយ ។ ការសំរេចបានជោគជ័យ ការសំរេចស្នាដៃក្នុងការងារអាចនាំអោយមានសុទិដ្ឋិនិយម ។ ទុទិដ្ឋិនិយម
អាស្រ័យលើបុគ្គល ស្ថានភាពខាងក្រៅ និងលក្ខខណ្ឌរូបវិញ ។

ឧទាហរណ៍ : បុរសម្នាក់ដែលត្រូវបានបដិសេធសេចក្តីស្នេហាពីនារីម្នាក់អាចមានអារម្មណ៍ផ្សេងគ្នាពីបុគ្គលម្នាក់ទៅបុគ្គលម្នាក់ទៀត ។ អារម្មណ៍ថា ១-បុរសម្នាក់អាចយល់ថាខ្លួនឯងអន់ មិនមានសមត្ថភាព និងជាមនុស្សមិនគួរអោយស្រឡាញ់ ២-បុរសម្នាក់ទៀតអាចគិតថានារីនោះកំពុងមានអារម្មណ៍មិនល្អ មានចិត្តគំនិតដក់ជាប់នឹងរឿងរៀនសូត្រ ហើយអាកប្បកិរិយានារីនោះមិនព្រមទទួលយកទៅតាមសំណើរបស់គាត់ឡើយ ។ បុរសដែលធ្លាប់ទទួលអារម្មណ៍អោយតម្លៃខ្លួនបែបណាតាំងពីតូចមក លុះដល់គេធំឡើងនាំអោយបុរសនោះងាយនឹងទទួលបានលក្ខណៈបែបនេះ ។

បុព្វហេតុនាំអោយមានគំនិតទុទិដ្ឋិនិយមនិងសុទិដ្ឋិនិយមមានប្រភពពីកត្តាអាកប្បកិរិយា និងជីវសាស្ត្រ (behavior & biological) រាងកាយ និងផ្លូវចិត្ត (body & mind) ធម្មជាតិ និងការអប់រំក្នុងសង្គមវប្បធម៌របស់ជនជាតិមួយៗ (nature & nurture) ។ លោក ម៉ាទីន បានរកឃើញធាតុបីនៅក្នុងសុទិដ្ឋិនិយម និងទុទិដ្ឋិនិយមរួមមានការធ្លាក់ទឹកចិត្ត ការទទួលជោគជ័យ និងសុខភាព ។ ការធ្លាក់ទឹកចិត្តជាកត្តានាំអោយមានលោកទស្សនៈទុទិដ្ឋិនិយម ។ ការសំរេចជោគជ័យ (ការវាយតម្លៃពីគ្រូ) ផលល្អនាំមកនូវគំនិតសុទិដ្ឋិនិយម ។ ការដាក់ពិន្ទុរបស់គ្រូអោយសិស្សអាចមានផលប៉ះពាល់ដល់សុទិដ្ឋិនិយមនិងទុទិដ្ឋិនិយមរបស់សិស្ស ។ សុខភាពរបស់យើងអាចនាំទៅដល់លោកទស្សនៈសុទិដ្ឋិនិយម រឺទុទិដ្ឋិនិយម ។ មនុស្សដែលមានសុខភាពល្អ រឹងប៉ឹង មានសតិអារម្មណ៍ភ្លឺស្វាង មិនមានការប៉ះពាល់ដល់ខួរក្បាលអាចជាជំនួយនាំទៅដល់លោកទស្សនៈសុទិដ្ឋិនិយម ។ មនុស្សសុទិដ្ឋិនិយមច្រើនធ្វើរឿងរ៉ាវ ឬកិច្ចការអ្វីមួយបានប្រសើរ រីឯមនុស្សទុទិដ្ឋិនិយមច្រើនធ្វើរឿងរ៉ាវមិនល្អ រឺមិនធ្វើអ្វីទាំងអស់ ព្រោះកំលាំងចិត្តនៅក្នុងអញ្ញាណទប់មិនអោយមនុស្សនោះធ្វើអ្វីសោះ ។

ជីវិតទុទិដ្ឋិនិយម

ទុទិដ្ឋិនិយម ជាវិបល្លាសរ៉ាំរ៉ៃអស់មួយជីវិតរបស់មនុស្ស ។ ជំងឺនេះមានប្រភពពី :

- ១- គំរូរបស់ឪពុកម្តាយ : កូនរៀនអារម្មណ៍ទុទិដ្ឋិនិយមពីម្តាយរបស់វា កាលពីវានៅវ័យកុមារ ។ ម្តាយដែលមានអារម្មណ៍ទុទិដ្ឋិនិយមតែងតែផ្ទេរអារម្មណ៍បែបនេះទៅអោយកូនៗរបស់គាត់ ។
- ២- ប្រភេទនៃការរិះគន់ : ការរិះគន់ធ្វើអោយទុទិដ្ឋិនិយមបែបណាមួយ ។
- ៣- ភាពខ្វះការថ្នាក់ថ្នម : ការមិនបានទទួលការថ្នាក់ថ្នម បាត់បង់ការយកចិត្តទុកដាក់ និងភាពកក់ក្តៅពីឪពុកម្តាយអាចបណ្តាលអោយកុមារមានគំនិតទុទិដ្ឋិនិយម ។

ឧទាហរណ៍ : កុមារដែលមានម្តាយស្លាប់ចោលទៅមុនពេលកុមារមានអាយុ ១១ឆ្នាំ អាចបង្កអោយកុមារខ្វះសេចក្តីស្រឡាញ់ថ្នាក់ថ្នមកក់ក្តៅពីម្តាយ ។ នេះជាបុព្វហេតុនាំអោយកុមារមានអារម្មណ៍ទុទិដ្ឋិនិយមដោយសារកុមារពុំមានសេចក្តីសង្ឃឹម និងបាត់បង់ការយកចិត្តទុកដាក់ចាប់តាំងពីតូចមក ។

មនុស្សដែលខ្វះការថ្នាក់ថ្នម និងសេចក្តីស្រឡាញ់ ច្រើនតែមានអារម្មណ៍អស់សង្ឃឹម និងទុទិដ្ឋិនិយមកាន់តែខ្លាំងឡើង ។

ការវិភាគ

កំលាំងចិត្តមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងជីវិតរបស់មនុស្សគ្រប់វ័យក្នុងការអនុវត្តការងារ ក្នុងការសិក្សា ការសំដែងសមត្ថភាព និងក្នុងទង្វើផ្សេងទៀតរបស់មនុស្ស ។ បើគ្មានកំលាំងចិត្ត មនុស្សមិនអាចធ្វើអ្វីមួយសំរេចដល់គោលដៅបានឡើយ ព្រោះថាមនុស្សដែលមានកំលាំងចិត្តជួយជំរុញអាកប្បកិរិយាកាន់តែមានថាមពលឡើង ។ លោក Freud ដែលជាចិត្តវិទូដ៏ល្បីល្បាញ មានទស្សនៈអវិជ្ជមានចំពោះកំលាំងចិត្តដែលជំរុញអោយមនុស្សធ្វើអំពើឃោរឃៅ ព្រោះកំលាំងចិត្តដែលស្ថិតនៅក្នុងអញ្ញាណជាអ្នកជំរុញដោយមិនដឹងខ្លួន វិមិនចង់ធ្វើអំពើអ្វីសោះ ព្រោះកំលាំងចិត្តអញ្ញាណជាអ្នកទប់ ។ ចិត្តវិទូជាច្រើនបានយកចិត្តទុកដាក់លើកំលាំងចិត្តនេះ ។ កំលាំងចិត្តនេះ អាស្រ័យដោយលក្ខណៈបុគ្គលផង និងមជ្ឈដ្ឋានផង ។ អ្នកទ្រឹស្តីចិត្តវិភាគបានយកចិត្តទុកដាក់លើកំលាំងចិត្ត ដោយផ្អែកទៅលើកត្តាតំរូវការផ្លូវភេទ និងអនុស្សាវរីយ៍ពីកុមារភាពដែលជំរុញអោយមានការសំដែងអាកប្បកិរិយារបស់មនុស្ស ជាអំពើអាក្រក់ វិមិនធ្វើអ្វីសោះ ។ រីឯអ្នកទ្រឹស្តីមនុស្សនិយមយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើកំលាំងចិត្ត អាស្រ័យទៅលើបុគ្គលខ្លួនគេផង និងអាស្រ័យលើសង្គមផង ហើយកត្តាទាំងពីរនេះជះឥទ្ធិពលទៅវិញទៅមក ។ ចំពោះអ្នកទ្រឹស្តីអាកប្បកិរិយានិយមធ្វើការយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើកំលាំងចិត្ត និងលក្ខខណ្ឌខាងក្រៅដែលនាំអោយបុគ្គលមានកំលាំងចិត្តអោយចាប់ផ្តើមធ្វើសកម្មភាពបន្ត រឺបញ្ចប់សកម្មភាពក្នុងពេលបំពេញកិច្ចអ្វីមួយ ។

មានទស្សនៈចិត្តវិទូជាច្រើនបានបញ្ចេញមតិមិនឯកភាពចំពោះបញ្ហានេះ ព្រោះថាមនុស្សតែងតែធ្វើអំពើនានាដោយប្រើវិចារណញ្ញាណ ។ ប៉ុន្តែ ការអនុវត្តជាក់ស្តែងយើងឃើញថា ទ្រឹស្តីរបស់ Freud នៅតែត្រូវ ព្រោះយើងឃើញថា មនុស្សមួយចំនួនបានដើរតួជាយាតកប្រល័យពូជសាសន៍យ៉ាងឃោរឃៅដោយពុំមានយកវិចារណញ្ញាណមកប្រើឡើយ ករណីដូចជាប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៩ជាដើម ដែលបញ្ជាវន្ត វេជ្ជបណ្ឌិត, វិសុករ សាស្ត្រាចារ្យដែលល្បីល្បាញក៏នៅតែត្រូវបានគេសំលាប់ដោយឥតន័យ ។

បណ្ឌិត អ៊ឹម តូច

“ត្រូវដុះខាត់ព្រលឹងអោយបានប្រសើរជាងដុះខាត់រាងកាយ”

សូក្រាត
(Socrate)
(ទស្សនវិទូក្រិច ៤៧០-៣៩៩ មុនគ.ស)

ដំណើរអភិវឌ្ឍន៍វិស័យអប់រំនៅសហរដ្ឋអាមេរិក (តបប)

VIII. កំណើនដ៏ឆាប់រហ័សនៃការងារស្រាវជ្រាវស្វែងយល់ដឹង

ចំនួនដ៏ច្រើនអនេកនៃសៀវភៅថ្មី និងសារពត៌មានដែលពាក់ព័ន្ធនឹងដំណើរការយល់ដឹង ឆ្លុះបញ្ចាំងអោយឃើញនូវសន្ទុះនៃចំណាប់អារម្មណ៍ក្នុងការងារស្រាវជ្រាវស្វែងយល់ដឹង ។ សៀវភៅ និងសារពត៌មានទាំងនោះ បានប្រើប្រាស់ចំណងជើងអត្ថបទជាច្រើនពាក់ព័ន្ធនឹងការទិញទិញដ៏មានអត្ថន័យចំពោះគ្រូបង្រៀន រួមមានការគិត ការបណ្តុះបណ្តាញ ការយល់ដឹង និងដំណោះស្រាយបញ្ហា ។ គោលបំណងរបស់ពួកវាគឺដើម្បីអប់រំនាសព្វថ្ងៃនេះ គឺសំដៅអោយគ្រូអនុវត្តរបកគំហើញនៃការស្រាវជ្រាវ ស្វែងយល់ដឹងទៅតាមវិធីមួយដែលអាចជួយគ្រូអោយបង្រៀនសិស្សបានយ៉ាងប្រសប់ ហើយសិស្សរៀនកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ ។ សំណូមពរដ៏ចម្រើននៃសៀវភៅនេះ គឺសំដៅជួយអ្នកអោយក្លាយទៅជាគ្រូដ៏មានបទពិសោធន៍ល្អ តាមរយៈការបង្កើតចូលជិតគ្នារវាងការបង្រៀន និងរៀន ដោយផ្ដើមចេញពីទស្សនៈនៃការយល់ដឹងនេះឯង ។

IX. កម្មវិធីសិក្សាដែលខុសប្លែកគ្នានៅតាមសាលារៀនអាមេរិក

សិស្សដែលដល់វ័យបានចូលរៀន ច្រើនតែលេងល្បែងកំសាន្តនៅផ្ទះជាមួយនឹងកុំព្យូទ័រ ហើយប្រើប្រាស់ឧបករណ៍នៃបណ្តាញពត៌មានផ្សេងៗគ្នា ។ តើបន្ទាត់ប្តូរការកំសាន្តនៅផ្ទះនេះជះឥទ្ធិពលយ៉ាងណាខ្លះដល់ការសិក្សារបស់សិស្សនៅក្នុងសាលារៀន ? តើគ្រូអាចក្តាប់បានថា សិស្សមានចំណង់ចំណូលចិត្តរៀនអ្វីនៅសាលារៀន ?

ចិត្តវិទូអប់រំជាច្រើន បានយកចិត្តទុកដាក់ស្រាវជ្រាវថា តើសិស្សរៀនយ៉ាងដូចម្តេចនៅក្នុងថ្នាក់រៀន ហើយផ្ទុយទៅវិញ តើគ្រូត្រូវបង្រៀនសិស្សយ៉ាងដូចម្តេចនៅក្នុងថ្នាក់រៀន ? បើអ្នកក្លាយខ្លួនទៅជាគ្រូដ៏មានបទពិសោធន៍ល្អ វាជាប្រការមួយដ៏មានប្រយោជន៍ចំពោះអ្នកដែលចោទសួរថា អ្នកត្រូវបង្រៀនសិស្សពីអ្វី ? ហើយអ្នកត្រូវបង្រៀនសិស្សយ៉ាងដូចម្តេច ? ប្រសិនណាជាអ្នកក្លាយទៅជាគ្រូបង្រៀនដ៏មានបទពិសោធន៍ល្អ វាជាការសំខាន់ណាស់ចំពោះអ្នកដែលត្រូវដឹងថា អ្នកបង្រៀនសិស្សពីអ្វី ហើយហេតុអ្វីបានជាអ្នកត្រូវបង្រៀនសិស្ស ? ។

សព្វថ្ងៃនេះ បន្ទាត់ប្តូរដ៏មានអត្ថន័យដែលត្រូវកើតមានឡើងនៅតាមសាលារៀនទូទាំងប្រទេស គឺកម្មវិធីសិក្សានេះឯង ។ សិស្សមានចំណេះដឹងតាមមុខវិជ្ជាសិក្សា គឺលទ្ធផលដ៏សមហេតុផលបានមកពីកម្មវិធីសិក្សាជាផ្លូវការរបស់សាលារៀន ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ឪពុកម្តាយ អ្នកអប់រំ អ្នកគ្រប់គ្រងការងារអប់រំ និងរដ្ឋាភិបាល បានឆ្លើយឡើងថា សិស្សត្រូវតែក្តាប់បាននូវបំណិនបន្ថែមដូចជាជំនាញកុំព្យូទ័រ និងបំណិនខាងការគិត កំរិតខ្ពស់សំដៅបង្កើនទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងស្ថានភាពជីវិតភាពរស់នៅក្នុងទសវត្សរ៍ខាងមុខ ។

កម្មវិធីសិក្សាតំណាងអោយអង្គចំណេះដឹងទាំងមូលដែលសង្គមគាំទ្រនិងអោយតំលៃ ។ កម្មវិធីសិក្សានៅតាមសាលារៀនរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកប្រមូលផ្តុំគំនិតទៅលើប្រពៃណីលោកខាងលិច ។ ចលនាជឿនលឿនមួយនាំអោយមានទស្សនៈវិស័យនៃវប្បធម៌ចម្រុះ ជាពិសេសគំនិត និងការធ្វើសម្បទានដល់ជនជាតិភាគតិច ស្ត្រី និងសមាជិករបស់វប្បធម៌ដទៃទៀត ។ មិនមែនអ្នកអប់រំ និងប្រជាពលរដ្ឋទាំងអស់គ្នាជាអ្នកទាមទារអោយមានទស្សនៈវិស័យនៃវប្បធម៌ចម្រុះនោះទេ សូម្បីតែអ្នកអប់រំដែលគាំទ្រទស្សនៈវិស័យនោះ ក៏មិនសប្បាយចិត្តនឹងខ្លឹមសារនៃកម្មវិធីរបស់វប្បធម៌ចម្រុះ

នោះដែរ ។ ខ្លឹមសារនៃកម្មវិធីមានមែកចាងយ៉ាងសំខាន់ ពីព្រោះអ្វីៗដែលសិស្សរៀនសូត្រតែកំណត់ថា តើពួកគេរៀន យ៉ាងដូចម្តេច ។ ឧទាហរណ៍: សិស្សជាកូនចៅរបស់ជនជាតិភាគតិច អាចមានចំណង់ចំណូលចិត្តខ្លាំងក្នុងការសិក្សាប្រសិន ណាជាកម្មវិធីសិក្សាគ្របដណ្តប់ទៅដោយសម្បទានចំពោះសមាជិកនៃក្រុមជនជាតិភាគតិចរបស់គេ ។ លើសពីនេះ កម្ម- វិធីសំរាប់វប្បធម៌ចម្រុះ ជួយដល់សមាជិករបស់ក្រុមជនជាតិភាគតិចទាំងអស់អោយដឹងបានពីទស្សនៈវិស័យដែលអាចខុស ប្លែកគ្នាពីវប្បធម៌ផ្ទាល់ខ្លួន (Gollnick & Chinn,1990; Richard Amato & Snow,1992; Sleeter & Grant,1988; Weisner, 1993) ។

ជោគជ័យនាថ្ងៃអនាគតរបស់យុវសិស្សយើង អាស្រ័យលើសម្បទារបស់គេដែលអាចពង្រីកទស្សនៈវិស័យនៃ ការអប់រំរបស់យើង ។ ទូទាំងប្រទេសមានក្រុមជនជាតិភាគតិច និងអង្គការជាច្រើន បាននិងកំពុងជំរុញអោយសាលា រៀនមានដំណើរការទៅមុខដោយភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងជាមួយកិច្ចការជំនួយ បណ្តាលវ័យ សារមន្ទីរ ភ្នាក់ងារអប់រំមនុស្ស ចាស់ និងអង្គការសេវាសុខភាព និងសង្គម ដើម្បីអោយសិស្សយើងអាចក្តាប់បាននូវបទពិសោធន៍ ព័ត៌មាន និងបំណិន ដែលពួកគេត្រូវការទៅថ្ងៃអនាគត ។ បរាជ័យរបស់វិស័យអប់រំនៅសហរដ្ឋអាមេរិកដុះពន្លកចេញមកពីភាពទន់ខ្សោយ នៅក្នុងប្រព័ន្ធកម្មវិធីសិក្សា មិនមែនមកពីភាពទន់ខ្សោយរបស់សិស្សទេ ។

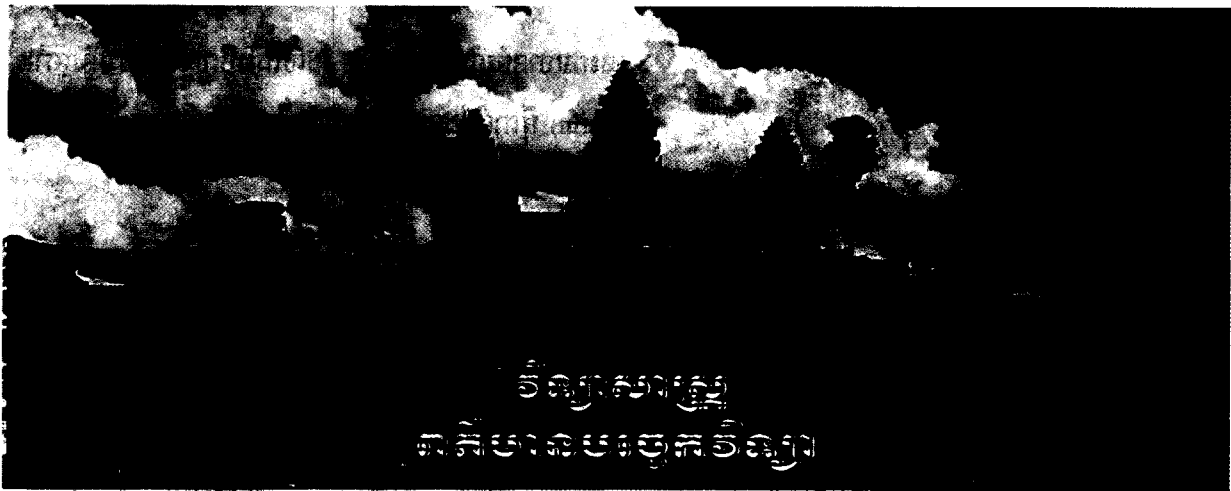
ការផ្តល់វិស័យអប់រំដ៏ល្អប្រសើរ និងមានសមត្ថភាព គឺជាការខិតខំដ៏លំបាកអស់ពីសមត្ថភាពនៅក្នុងសង្គមដែល មានលក្ខណៈខុសប្លែកគ្នានៅតាមតំបន់ និងប្រកបដោយភាពស្នាហាប់របស់យើង ។ បន្ទាស់ប្តូរកើតមានយ៉ាងឆាប់រហ័ស នៅសហរដ្ឋអាមេរិក ហើយគ្មានសាលារៀនណាដែលអ្នកថាខ្លួនមានជោគជ័យ ប្រសិនណាជាគេមិនផ្លាស់ប្តូរកម្មវិធី សិក្សាទេនោះ ដើម្បីអោយក្លាយទៅជាពលរដ្ឋដ៏ថ្លៃថ្នូរនិងមានសម្បទាននៃការគិតដ៏ចាំបាច់ដែលអាចបត់បែនបានទៅតាម សង្គមដែលមានការវិវត្តឥតឈប់ឈរ ។ សាលារៀននេះបានប្រមូលផ្តុំសិស្សអោយសិក្សាប្រកបដោយបំណិនដែលអាច ឆ្លើយតបបានទៅនឹងស្ថានភាពថ្មី ឯសាលារៀនខ្លះទៀតនៅមិនទាន់បានគិតគូរចេញទៅឡើយ ។

លោក Fantini(1986) បានណែនាំថាគោលការណ៍ដូចតទៅនេះ គួរតែយកមកគ្រប់គ្រងការកសាងប្រព័ន្ធ អប់រំនៅសហរដ្ឋអាមេរិកឡើងវិញ :

- ក- សិស្សទាំងអស់អាចសិក្សាបានទៅតាមលក្ខខណ្ឌដ៏ត្រឹមត្រូវ
- ខ- សិស្សត្រូវមានជំរើសនៅក្នុងចំណោមវិស័យអប់រំផ្សេងគ្នា
- គ- សិស្សមានប្រភេទនៃបញ្ហាញាណ និង បំណិនផ្សេងៗពីគ្នា
- ឃ- ការបំផុសគំនិតសិស្សអោយចង់រៀនអាចមានដំណើរការអភិវឌ្ឍទៅបាន ប្រសិនណាសិស្សមានកិច្ចការ ត្រួតពិនិត្យខ្លះទៅលើវាសនារបស់គេ ។

ទ្រឹស្តីរបស់គោលវិធីយល់ដឹងផ្តុំគំនិតទៅលើដំណើរការនៃការយល់ដឹង ដំណោះស្រាយបញ្ហា ការធ្វើសេចក្តី សំរេចចិត្ត ស្មារតីប្រឌិតញាណ ហើយសមហេតុផលបំផុតនោះជួយយើងអោយយល់ស៊ីជម្រៅបាន ថាតើសិស្សគិតយ៉ាង ដូចម្តេច ហើយតើគ្រូអាចជួយសិស្សអោយរៀនយ៉ាងដូចម្តេច ។ បំណិននៃការគិតតាមបែបម្ចាស់ការជួយសិស្សអោយ មានសមត្ថភាពនៅក្នុងកំណើននៃការធ្វើសម្បទានបានចំពោះសង្គម ហើយសិស្សនឹងទទួលបានការបំពាក់បំប៉នថែមទៀតនៅ ក្នុងជីវភាពរស់នៅរបស់គេ ជាពិសេសសញ្ជេតនាអាទិកំហែងផ្ទាល់ខ្លួន ហើយនិងសមត្ថភាពបញ្ហាញាណក្នុងខ្លួនដែលអាច ដោះស្រាយបញ្ហាអ្វីៗបានកាលណាគេជួបប្រទះ ។

បណ្ឌិត ចាន់ រដ្ឋសុផា

ប្រវត្តិវិទ្យា

ការបង្កើតវិទ្យាសាស្ត្រគំនិតចម្រុះវិទ្យា គឺជាការរកឃើញថ្មីដ៏អស្ចារ្យមួយក្នុងចំណោមការរកឃើញថ្មីច្រើនឥតគណនា ដែលបានកែប្រែទម្រង់ជីវភាពមនុស្សក្នុងសម័យនេះ ។

ថ្វីត្បិតតែកំនើតវានៅថ្ងៃក៏ដោយ ក៏យើងអាចក្រឡេកទៅរកអតីតកាល រកឃើញវិសតល់ដើមមងវាបានដែរ នោះគឺរទេះ ។

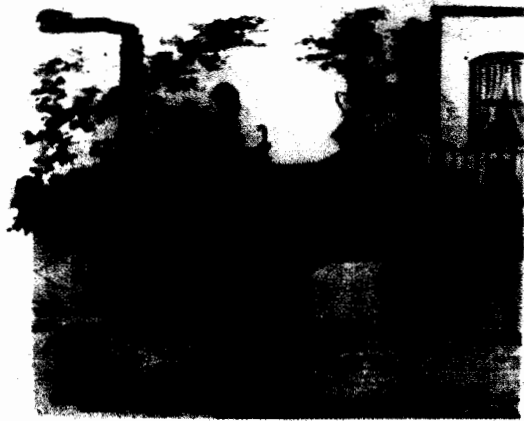
ក្នុងរយៈពេលរាប់ពាន់ឆ្នាំ មនុស្ស វិសតជាអ្នកអូសទាញរទេះ ព្រោះថារហូតដល់សតវត្សទី ១៩កន្លងទៅនេះ ក៏គេមិនទាន់ដឹងថាយកប្រភពថាមពលដទៃណាមួយមកធ្វើអោយរទេះមានចលនាទេ ។

ប៉ុន្តែវិទ្យាសាស្ត្រមេកានិចបានបង្កលក្ខណៈអោយមនុស្សឈានទៅសំរេចការស្រមើស្រមៃរបស់ខ្លួន ហើយដើម្បីធ្វើអោយឧបករណ៍ដ៏អស្ចារ្យនេះដំណើរការបាន គេត្រូវដោះស្រាយចំណុចសំខាន់ៗសារវន្តពីរ ÷ ត្រូវរកគ្រឿងម៉ាស៊ីន (ម៉ូទ័រ) ដែលធានាផ្តល់ថាមពលជំនួសថាមពលកំលាំងកាយ(សាច់ដុំ) ដោយចាប់ភ្ជាប់ថាមពលនោះទៅនឹងរទេះ ធ្វើយ៉ាងណាអោយរទេះទៅមុខបាន ។

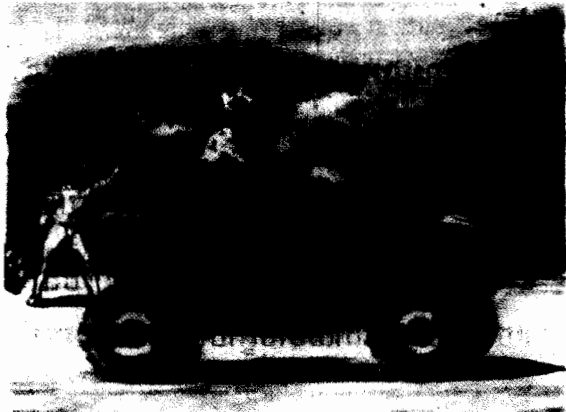
គំនិតផ្តួចផ្តើមនេះ ក៏បានកើតមានឡើងពីសំណាក់លោកអាស៊ីម៉ែត (២៨៧-២១២ មុនគ.ស) និង សាវ័ករបស់លោក ។ រហូតមកដល់សតវត្សទី ១៥ លើមូលដ្ឋាននៃគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់លោក អាស៊ីម៉ែត លោកឡេអូណាដឺវីងស៊ី (Léonard de Vinci) ជនជាតិអ៊ីតាលី បានបំពេញបន្ថែមគំនិតគ្រប់គ្រាន់ស្តីពីវិទ្យាសាស្ត្រមួយ ។ ការវិវត្តក៏ មានសន្ទុះជាបន្តបន្ទាប់ ÷

នៅឆ្នាំ ១៨០៤ វិស្វករជនជាតិអាមេរិកម្នាក់ដែលជាស្ថាបនិកផ្ទាំងចំហាយ ឈ្មោះអូលីវីយេ អ៊ីវ៉ាន បានធ្វើអោយយានប្រើចំហាយបើកបរនៅលើផ្លូវនៃភីឡាដែលភី (Philadelphia) ក្នុងភាពសប្បាយរីករាយយ៉ាងសំបើមពីសំណាក់អ្នកដំណើរទាំងឡាយ ។

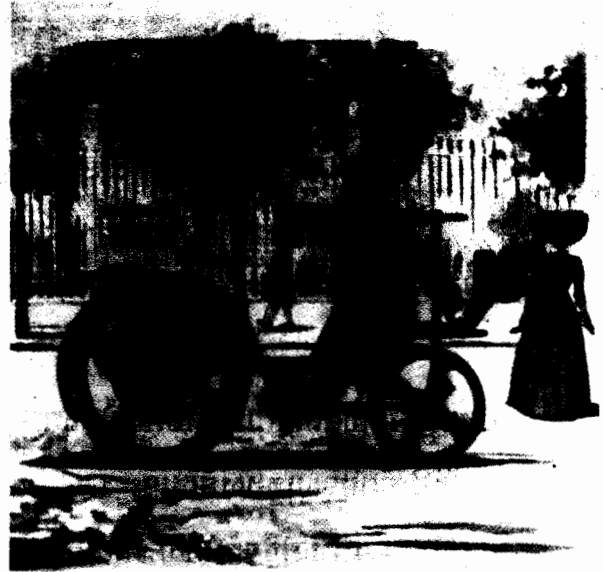
នៅឆ្នាំ ១៨៨៥ ដាំឡៃ (Daimler) ជនជាតិអាល្លឺម៉ង់ បានធ្វើអោយម៉ូទ័រ (បន្ទុះ) ៤វគ្គ (moteur à 4 temps) កាន់តែល្អឡើង (ដែលជាគំនិតទី ១ របស់លោក បូដឺរូសា (Beau de Rochas) ឆ្នាំ ១៨៦១) ។ ដោយសារលោក ដាំឡៃបែន (Benz: អាល្លឺម៉ង់) និង លោក បែរណាឌី (Bernardi) រថយន្តបានប្រែរាងមកទៀតជា "ឧបករណ៍" ទំនើប ។

នេះជារថយន្តហ្វីយ៉ាត (Fiat) ឆ្នាំ១៨៩៩ គឺនៅក្នុងឆ្នាំនេះឯង ដែលគេបានបង្កើតរោងចក្រហ្វីយ៉ាតមួយនៅទូរ៉ាំង (Turin) ។ នៅទីនេះ មានកម្មករ ៥០នាក់ដែលខិតខំប្រកួតប្រជែងគ្នា ។

នេះជាយានចំហាយមួយ ដែលគេឃើញក្នុងសារមន្ទីរទូរ៉ាំង (Turin) អ៊ីតាលីដែលលោកអនុសេនីយងក បរឌីណូ (Bordino) បានកសាងឡើងឆ្នាំ ១៨៥៤ ។

យានដល់រថយន្តអត្តិសនី លោក ជេណាតស្គី (Jenatzki) ឆ្នាំ ១៨៩៩ បានធ្វើអោយសំរេចល្បឿនក្នុងមួយម៉ោងដល់ទៅ១០៥គីឡូម៉ែត ។ ភរិយាលោកដែលបានឡើងជិះយ៉ាងក្លាហាននៅជិតលោក បានរួមសំដែងជោគជ័យរបស់លោក ។

ស្ថាបនិកទាំងឡាយ បានខិតខំប្រឹងប្រែងកសាងរថយន្តមានសោហ៊ុយប្រើប្រាស់ថែកតែល្បឿន ។ នេះជា រថយន្តលោកឌីយ៉ុង ប៊ូតុង (Dion Bouton) ដែលកសាងតាំងពីឆ្នាំ១៨៩៩ ។

◀ នេះជារថយន្តហ្វីយ៉ាត ៦០០ ។

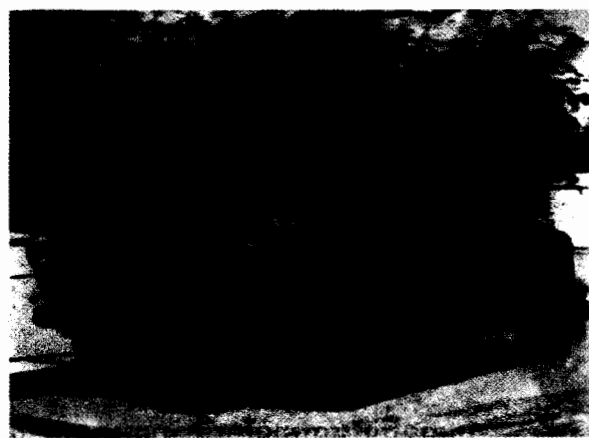

ការប្រណាំងរថយន្តបើកាំង-បារីស ត្រូវបានទទួលជោគ
ជ័យដោយក្រុម "អ៊ីតាលី" (Itala) ដែលមានការចូលរួម
របស់លោក ស៊ីប៊ីយ៉ុង ប៊ូរីសេ (Scipion Bozghése)
និងលោកលី បារស៊ីនី (Louis Barzini) ។ អ្នកចូលរួមប្រកួត
ត្រូវឆ្លងកាត់ប្រទេសរុស្ស៊ី និងវាលស្ត៊ីប(Steppe) ដែលត្រូវ
ទទួលរងការលំបាកឥតគណនា (១៦ ០០០គ.ម) ។

ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩២៤ ដល់ឆ្នាំ ១៩៣០ រថយន្តឈ្មោះ អាត់ហ្គា
រ៉ូម៉េអូ F₂ (alpha Roméo F₂) ត្រូវបានគេដាក់អោយ
ចរាចរ។ រោងចក្ររថយន្តនេះ ត្រូវបានកសាងឡើងឆ្នាំ
១៩០៧ នៅមីឡង់ (Milan) ទីក្រុងនៃប្រទេសអ៊ីតាលី ។

មកដល់ឆ្នាំ ១៩២៤ ថ្វីបើមានការកែទម្រង់ដ៏សំខាន់ៗក៏ដោយ
ក៏រថយន្តនៅតែរក្សារាងដូចរទេះសេះមួយបែបដដែល ។ ពីរ
បីឆ្នាំក្រោយមករថយន្តទាំងនោះត្រូវបានសម្រួលសំរាំង ដើម្បី
ឈានដល់ទីដៅចុងក្រោយ នោះគឺរថយន្តមិនរាខ្យល់
(aérodynamiques) ។

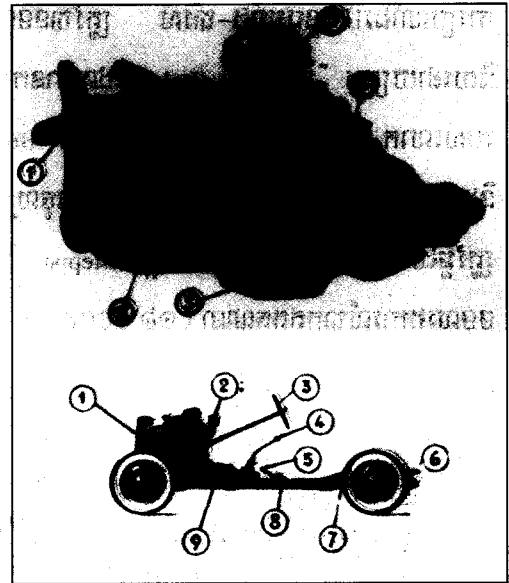
ឃើញរថយន្តនៅមុខស្ថានីយ៍ចាក់ប្រេងសាំងនេះ ចូរយើងកុំភ្លេចពីដើម
ទងរបស់វា នោះគឺជារថយន្តប្រើប្រេងកាតង់បូងបង្អស់ឆ្នាំ ១៨៨៣
ដោយលោក ដឺឡាម៉ារ (Delamare) និង លោក ដឺប៊ូតឺវីល
(Deboutteville) ហើយមុនបន្តិច ៤វត្ត ដែលលោក ហ្វេរណង់ ហ្វេរេស
(Fernand Forest) បានរៀបចំ បានដំណើរ ការនៅឆ្នាំ ១៨៨៨ ។

នេះគឺជាយានដ្ឋានទំនើបមួយ ▶

ម៉ូទ័រ (រូបទី១) : ១-កង្កា ២-ដំណាម៉ូ ៣-ធុងប្រេងម៉ាស៊ីន (Carter d'huile) ៤-ការប៉ិយរ៉ាម៉ូ ៥-តំរងខ្យល់ ។

តួរថយន្ត (Châssis) (រូប ទី២) : ១-រ៉ាដ្យាទ័រ ២-ប្រអប់ប្រេងប្រាក់ ៣-ចង្កុត ៤-ចង្កុរលេខ ៥-ប្រាក់ដៃ ៦-បំពង់បញ្ចេញផ្សែង (Pot d'échappement) ៧-មីរេរង់ស៊ីយ៉ែល (différentiel) ៨-ភ្លៅនាំ (Arbre de trasmission) ៩-ឈ្នាន់ប្រាក់ និងឈ្នាន់ផ្តាច់លេខ (Pédales pour le freinage et l'embrayage) ។

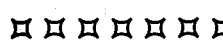
រថយន្តតំរូវតាមការចាំបាច់របស់មនុស្សទំនើប : រថយន្តផ្ទុកមនុស្ស (Car) កាមីញ៉ុងស៊ីទែន (Camion-Citerne) ត្រាក់ទ័រ សំរាប់កសិកម្ម...

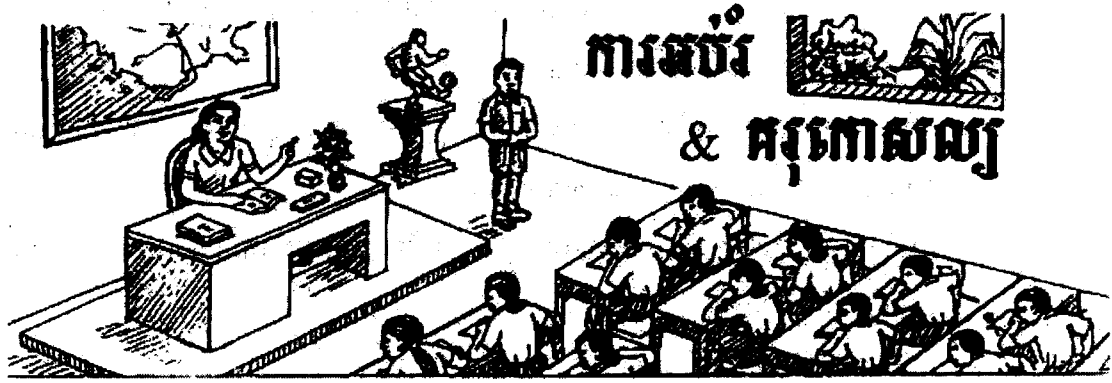

រថយន្តមិនមែនគ្រាន់តែធ្វើអោយមានប្រណិទភាពប៉ុននោះទេ ។ តែដំណើរខូចមានតិចតួច គ្រាប់គ្រួស លែងជាឧបសគ្គទៀត អ្នកបើកបរលែងព្រួយបារម្ភនឹងដៃកគោល រីកំទេចកែវដោយសារការធ្វើអោយគ្រឿង កៅស៊ូល្អប្រសើរឡើង ហើយរថយន្តក៏ត្រូវបានក្លាយជាឧបករណ៍ដែលគេគិតគូរគ្រប់កាលៈទេសៈ ។

ទោះបីយ៉ាងនេះក្តី ក៏នៅមានគ្រោះថ្នាក់ជាច្រើនដែរ តែវាជាអាទិ៍ច្រើនបណ្តាលមកពីការឆ្នើសប្រហែស របស់អ្នកបើកបរ ។ ស្ថិតិបានបង្ហាញថា ប្រមាណ ៨០%នៃគ្រោះថ្នាក់បណ្តាលមកពីការបំពានច្បាប់ចរាចរ ការ ស្រវឹង... ។

ដកស្រង់ និងប្រែសំរួល : តែច យ៉ា

កំណើតនៃការអប់រំសីលធម៌ (ត)

(ខ្លឹមសារនៃកម្មវិធីអប់រំសីលធម៌សិស្សបឋមសិក្សាក្នុងសម័យអាណានិគមនិយមចាស់ឆ្នាំ ១៩៦៣-១៩៥៣)

ក- កម្មវិធីសិក្សាឆ្នាំ ១៩៦៦

- ជំពូកទី ១ : កុមារក្នុងវង្សត្រកូល
- ជំពូកទី ២ : ភារកិច្ចកុមារក្នុងសាលារៀន
- ជំពូកទី ៣ : វត្តប្រតិបត្តិជាប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន និង ជាប្រយោជន៍ចំពោះអ្នកដទៃ

គឺក្មេងស្អាត វិធីបង្ហាញភាគ កុមារម្នាក់ស្មោះត្រង់ សេចក្តីស្អាតបូកទៀងត្រង់ ការនិយាយកុហករបស់កុមារ ការនិយាយអាក្រក់អំពីគេ ក្មេងអំនួត ក្មេងអសប្បុរសធម៌ ចូរឥតកំហឹង ចូរកុំចំអកឱ្យកឡើយអោយមនុស្សពិការ ដើរចំកុំចង់ធ្វើដូចដី... ។ល ។

- ជំពូកទី ៤ : ការប្រព្រឹត្តនិងសត្វ

គឺចូរកុំធ្វើបាបសត្វពាហនៈ ក្មេងចិត្តល្អជួយជីវិតកូនសត្វ សំបុកគ្រលីងត្រលោង... ។ល ។

- ជំពូកទី ៥ : ការប្រព្រឹត្តចំពោះអ្នកដទៃ

គឺការប្រព្រឹត្តល្អនិងមិត្តសម្លាញ់ បើស្រលាញ់កុំទៅញឹក បើលើកសឹមទៅម្តងៗ មិត្តសម្លាញ់អាក្រក់នាំអោយមានទុក្ខសេចក្តីគួរសម ក្មេងចេះគួរសមនិងក្មេងមិនចេះគួរសម ដោះទុក្ខទាំងពួង កុមារិសប្បុរសធម៌ ចូរកុំមើលងាយអ្នកតូចជាងខ្លួន ចូរយើងកោតខ្លាចអ្នករកស៊ីកាយព្រះធរណី ត្រូវជួយដោះទុក្ខគ្នាទៅវិញទៅមក ។

ក.១- កម្មវិធីសិក្សាអប់រំសីលធម៌សិស្សបឋមសិក្សាកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៣៨ (១ម៉ោងក្នុងមួយសប្តាហ៍)

កម្មវិធីអប់រំសីលធម៌ដល់សិស្សបឋមសិក្សាក្នុងសម័យចាស់នៅកម្ពុជា នៅវៀតណាម និងឡាវ គឺអនុវត្តតាមកម្មវិធីសិក្សាតែមួយដូចគ្នាទៅនឹងប្រទេសចាស់ដែរ តែការអប់រំសីលធម៌នេះមានលក្ខណៈជាការសិក្សាសីលធម៌តាមបែបអក្សរសិល្ប៍ទៅវិញ ។ កម្មវិធីសិក្សាអប់រំសីលធម៌ដល់សិស្សបឋមសិក្សាចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៣៤ គឺសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើជីវភាពប្រចាំថ្ងៃ ។

ក.២- កម្មវិធីសិក្សារួមមាន:

- ❖ ភារកិច្ចចំពោះជីវភាពប្រចាំថ្ងៃ
 - ភារកិច្ចរបស់បុគ្គលចំពោះខ្លួន: អនាម័យនិងវប្បធម៌សុខភាព វប្បធម៌នៃការភ្ជាក់រលឹក ការចេះប្រមាណបូកពា ។ ការចេះស្វែងរកសេចក្តីសប្បាយដ៏ថ្លៃថ្នូរ សេចក្តីក្លាហានទៅតាមរូបភាពផ្សេងៗ សេចក្តីស្នេហា

ចំពោះការងារ សេចក្តីស្នើហាមចំពោះសច្ចធម៌ ភាពស្និទ្ធស្នាល ការយល់ដឹងលើខ្លួនឯង លើរដ្ឋាភិបាល ភាព
ម៉ឺងម៉ាត់នៃអត្តចរិត ភាពថ្លៃថ្នូរនៃសីលធម៌ ។

- ភារកិច្ចចំពោះគ្រួសារ : អំពើល្អក្នុងគ្រួសារ ភារកិច្ចកូនចំពោះឪពុកម្តាយ ទំនាក់ទំនងរវាងបងប្អូនប្រុស
ស្រី និងក្រុមគ្រួសារ ភារកិច្ចនៃការកសាងគ្រួសារ ។
- ភារកិច្ចចំពោះសាលារៀន : ភារកិច្ចចំពោះគ្រូ ចំពោះមិត្តភក្តិ ការគោរពវិន័យសាលារៀន ការសេពគប់
មិត្តភក្តិ និងមិត្តភាព ។
- ភារកិច្ចចំពោះវិជ្ជាជីវៈ : ជំរើសវិជ្ជាជីវៈ មនសិការវិជ្ជាជីវៈ ។
- ភារកិច្ចចំពោះសង្គម : មានភាពស្មោះត្រង់ គោរពកិច្ចសន្យា គោរពសិទ្ធិដល់អ្នកដទៃ សេចក្តីគួរសម
អំពើល្អ សប្បុរសធម៌ សេចក្តីអាណិតអាសូរ អំពើល្អចំពោះសត្វ យុត្តិធម៌ និងសាមគ្គីធម៌ ការធ្វើ
សម្បទានជាស្នាដៃក្នុងសង្គម ។

តាមរយៈកម្មវិធីសិក្សាផ្នែកសីលធម៌សំរាប់សិស្សបឋមសិក្សានេះ យើងអាចវាយតម្លៃបានថា ការអប់រំសីលធម៌
សង្កត់ធ្ងន់ទៅលើ ÷

- ជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃក្នុងគ្រួសារ សាលារៀន និង សង្គម
- ការតម្រង់ទិសវិជ្ជាជីវៈ
- ភាពស្មោះត្រង់ ភាពយុត្តិធម៌ និង សាមគ្គីធម៌

បានន័យថា ការអប់រំសីលធម៌បែបនេះសំរាប់លើកតម្លៃខ្ពស់ និងភាពថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្សក្នុងសង្គម សំដៅបង្កើតបាន
ជាវប្បធម៌មួយដ៏ល្អប្រពៃ ដោយផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងប្រពៃណី សាសនា ចំណង់ចំណូលចិត្ត តំរូវការវិជ្ជាជីវៈក្នុងសង្គម ។ តាមរយៈ
កម្មវិធីសិក្សានេះ គឺសំដៅអោយមនុស្សចេះសាមគ្គីគ្នា ចេះស្រលាញ់យុត្តិធម៌រហូតដល់ចេះគោរពបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់មនុស្ស
និងសត្វផងដែរ ។

ដូចនេះ កម្មវិធីសិក្សាអប់រំសីលធម៌ឆ្នាំ ១៩២៦ និងឆ្នាំ ១៩៣៤ សុទ្ធតែជាកម្មវិធីមួយមានតម្លៃខ្ពស់សំរាប់អប់រំ
កុមារក្នុងសម័យក្រោយទៀត ។

ខ- សាលាបឋមសិក្សាបារាំង-ខ្មែរ

ទន្ទឹមនឹងការបង្កើតសាលាបឋមសិក្សាទាំងពីរប្រភេទខាងលើនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលក៏បានបង្កើតសាលាបឋមសិក្សា
បារាំង-ខ្មែរដែលមានរយៈពេលសិក្សា ៦ឆ្នាំ ហើយសិស្សចាប់ផ្តើមចូលរៀននៅអាយុ ៦ឆ្នាំ ។ សាលាប្រភេទនេះ គេចែកជា
ពីរ ភូមិសិក្សា ÷

ខ.១- បឋមសិក្សាជាន់ដំបូង : មានរយៈពេលសិក្សា ៣ឆ្នាំគឺ :

- កុមារដ្ឋាន ចូលរៀនអាយុ ៦ ឆ្នាំ
- បរិវេណដ្ឋាន ចូលរៀនអាយុ ៧ ឬ ៨ ឆ្នាំ
- អាទិកដ្ឋាន ចូលរៀនអាយុ ៨ ឬ ៩ ឆ្នាំ

ខ.២- បឋមសិក្សាបំពេញវិជ្ជា : សាលានេះតំរូវអោយសិក្សាចំនួន ៣ ឆ្នាំគឺ :

មជ្ឈិមដ្ឋានទី ១, មជ្ឈិមដ្ឋានទី ២, ឧត្តមដ្ឋាន ។

តើកត្តាអ្វីខ្លះដែលជះឥទ្ធិពលទៅលើគុណភាពនៃការបង្រៀនសិស្ស?

គុណភាពនៃការបង្រៀនជាក់លាក់នៃកត្តាទាំងឡាយដ៏ស្មុគស្មាញ ហើយអត្ថប្រយោជន៍នៃកត្តាទាំងនេះអាចប្រែប្រួលយ៉ាងខ្លាំងទៅតាមទីកន្លែង និងពេលវេលា ។ បើយើងពិនិត្យមើលពីកត្តាសំខាន់ៗដែលជះឥទ្ធិពលទៅលើគុណភាពនៃសាលារៀនដោយព្រែកអោយដាច់ពីគ្នារវាងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និងប្រទេសរីកចម្រើនទៅតាមពេលវេលាមួយដ៏សមរម្យ ។ យើងបានប្រមើលមើលទៅលើកត្តា ៥ យ៉ាងស្តីពីគុណភាពនៃការបង្រៀន÷

- គុណសម្បត្តិរបស់គ្រូបង្រៀន
- ចំនួនសិស្សក្នុងមួយថ្នាក់ៗ
- សម្ភារឧបទេស
- ភាសាដែលត្រូវប្រើប្រាស់ក្នុងការបង្រៀន
- កំណែទម្រង់កម្មវិធីសិក្សា ។

អត្ថប្រយោជន៍នៃកត្តានីមួយៗ មានលក្ខណៈប្រែប្រួលយ៉ាងខ្លាំងទៅតាមករណីដ៏ចាំបាច់ហើយលំដាប់ថ្នាក់នៃអាទិភាព ក៏មានភាពផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងច្រើនពីប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយទៀត ហើយរបៀបវារៈដែលយើងលើកយកមកពិពណ៌នានោះ ក៏មិនមានអត្ថន័យអ្វីខុសប្លែកពីគ្នាដែរ ។

ក. គុណសម្បត្តិរបស់គ្រូបង្រៀន

គុណសម្បត្តិរបស់គ្រូបង្រៀនមានលក្ខណៈផ្ទុយគ្នាគួរអោយកត់សំគាល់បាននៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ និងប្រទេសមានអំណាចឧស្សាហកម្ម ។ តាមពិតនយោបាយអប់រំដែលគេលើកមកអនុវត្តសំរាប់កែលម្អគុណសម្បត្តិរបស់គ្រូបង្រៀនមិនខុសប្លែកគ្នាប៉ុន្មានទេ នៅក្នុងប្រទេសអ្នកមាន និងប្រទេសអ្នកក្រ ។

នៅក្នុងប្រទេសភាគច្រើនដែលកំពុងអភិវឌ្ឍ គេបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនទៅតាមគោលការណ៍មួយសំរាប់អោយគ្រូទាំងនោះទៅបង្រៀននៅសាលាបឋមសិក្សា ហើយគេបណ្តុះបណ្តាលបន្ថែមទៀតពីវិទ្យាសាស្ត្របង្រៀន និងបច្ចេកទេសគរុកោសល្យសំរាប់បង្រៀននៅមធ្យមសិក្សាកំរិតទៀតផង ។ ក្រោយមកលក្ខខណ្ឌដ៏ចាំបាច់ គឺគេគ្រាន់តែធ្វើក្រិតការបន្ថែមទៀតទៅលើជួរគ្រូទាំងនោះដែលអាចអោយពួកគាត់ទៅបង្រៀននៅមធ្យមសិក្សាបាន ។ នៅក្នុងគោលការណ៍អនុវត្តបែបនេះ ជួនកាលគេជ្រើសរើសយកគ្រូបង្រៀនដែលរស់នៅក្នុងភាពក្រីក្រ និងរស់នៅក្នុងកំរិតយល់ដឹងសមរម្យល្មមមកធ្វើក្រិតការ ជាពិសេសជួយគ្រូបង្រៀនដែលធ្វើការនៅកំរិតបឋមសិក្សា ហើយចំណេះដឹងរបស់គាត់តាមមុខវិជ្ជាឯកទេសមិនសូវមានលក្ខណៈសំបូរបែប ។ នៅក្នុងករណីសំខាន់ៗខ្លះទៀត ជាពិសេសការកំរិតថវិកាជាតិសំរាប់ចំណាយមានលក្ខណៈត្បិតត្បៀត ការធ្វើក្រិតការនេះ គឺសំដៅជ្រើសរើសយកតែជួរគ្រូបឋមសិក្សាដែលមានសមត្ថភាពផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្របង្រៀនក្រោមកំរិតមធ្យម ដើម្បីអោយគាត់បានទទួលបៀវត្សទៅតាមកំរិតដ៏សមរម្យល្មមនៅក្នុងការងារដែលគាត់ត្រូវបំពេញ ពោលគឺពឹងផ្អែកទៅលើរបាយការណ៍វាយតម្លៃលើគុណភាពនៃការងាររបស់គាត់ ។

គេមិនលើកយកអត្ថប្រយោជន៍នៃគុណសម្បត្តិរបស់គ្រូ ដោយពឹងផ្អែកលើរយៈពេលដ៏យូរអង្វែងនៃការបណ្តុះ

សំនេរក្នុងសម័យខេមរាយានកម្ម (តបប)

គ - ពាក្យខ្លីពីបរទេសផ្សេងទៀត

បំពង់ប៊ែរម៉ាន់	(tube Bergman)	ពែក	(Perse)
ផលស៊ុល	(effet Joule)	ទែម៉ូម៉ែត	(thermomètre)
បារ៉ូម៉ែត	(baromètre)	ព្រីស	(prisme)
ព្យុះទីផុង	(typhon)	កុយស៊ីប	(fusible)
ជីផូស្វាត	(engrais phosphaté)	សិវ៉ាល្យេ	(chevalier)
កែវបាឡុង	(ballon)	ប្រទេសហេឡាត	(Hellade)
អាកាសធាតុត្រូពិច	(climat tropical)	ពិចនិច	(pique-nique)
អេឡិចត្រូត	(électrode)	កាតូត	(cathode)
អាស៊ីត	(acide)	ជនម៉ែត	(Mèdes)
ថ្នាំអាម៉ូញាក់	(sel ammoniac)	អាឡុយមីញ៉ូម	(aluminium)
រ៉ូប៊ីនេ	(robinet)	តូណ្យេវិស	(tournevis)
ធូប	(tourbe)	កូអរដោនេ	(coordonnées) ។

ឧទាហរណ៍ខាងលើបង្ហាញអោយឃើញពីទំនោរថ្មីរបស់អង្គការខេមរាយានកម្មក្នុងការសរសេរពាក្យគន្លឹះខ្លីពីបរទេសក្រៅពីបាស៊ីស្ត្រីត តាមសូរសព្ទដោយ +

- មិនរក្សាអក្សរមិនអាន (ម៉ែត្រ > ម៉ែត)
- ប្រើព្យញ្ជនៈខ្មែរទោលសំរាប់ត្រាប់សូរព្យញ្ជនៈបរទេសទោល (កុយស៊ីប មិនសរសេរហុយហ្ស៊ីប)
- មិនសរសេរព្យញ្ជនៈខ្មែរដដែលៗពីរតួដូចក្នុងភាសាបរទេស (បាឡុង មិនមែនបាលុង)
- ប្រើសញ្ញាព្យញ្ជនៈប្រកបតាមសូរសព្ទ (អាស៊ីត មិនមែន អាស៊ីដ, ម៉ិចស៊ិច មិនមែន ម៉ិកស៊ិក, មីទិញ មិនមែន មីទិង)
- សំរួលសំនេរពាក្យខ្លះ ដូចជា ធូប មិនមែន ទូប
- មិនរក្សាឥទ្ធិពលមូលភេទ លើកលែងតែព្យញ្ជនៈផ្សំ (កាលីប កាវ៉ែន កាវ៉ុត សូលុយស្យុង រ៉ាស្យូ)
- មិនប្រើបន្តក់សំរាប់សូរបែប " ម៉ាស បាស ប៉ូតាស "
- រក្សា " រ " ទុកសំរាប់សូរព្យញ្ជនៈកើតពីព្យញ្ជនៈ និង ស្រៈ អ រី អី (ឡាវរស្យេ ត្រង់សរដានី (រដ្ឋ) ហែល ស៊ីញផថ (ធានី) រ៉ូសរ)

- និយមអក្សរ "ន" សំរាប់ពាក្យដូចជា "រ៉ូប៊ីនេ ឥណ្ឌូនេស៊ី នេវេ កូអរដោនេ

សង្កេត

តាមរយៈការពិនិត្យឯកសារខេមរយានកម្មនៅសេសសល់ យើងសង្កេតឃើញថា ខេមរយានកម្មនៅសល់ "គោលសរសេរ" មួយចំនួនមិនទាន់អនុវត្តក្នុងសម័យនោះនៅឡើយទេ ដូចជា "គោលសរសេរ" ÷

ក- ក្នុងបញ្ជីទី ៦ នៃកំណត់ហេតុប្រជុំគណៈកម្មការចំនុះខាងភាសាខ្មែរ ចុះថ្ងៃទី ២៦ សីហា ១៩៧២ ស្តីអំពីបញ្ហាដូរតួ "ណ" ។

ខ- ក្នុងកំណត់ហេតុប្រជុំនៃគណៈកម្មការបច្ចេកទេសវេយ្យាករណ៍លើកទី ២១ ចុះថ្ងៃទី ៣ ធ្នូ ១៩៧១ ស្តីអំពីសំនេរ "ប៉ុននោះ" ។

គ- ក្នុងកំណត់ហេតុប្រជុំនៃគណៈកម្មការបច្ចេកទេសវេយ្យាករណ៍លើកទី ៨៦ ចុះថ្ងៃទី ៣ ឧសភា ១៩៧១ ស្តីអំពីតួ "ញ និង ប" ។

រួមសេចក្តីមក យើងឃើញថា ក្នុងរយៈកាល ៨ ឆ្នាំ ខេមរយានកម្មបានខិតខំយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការបង្កើតក្បួនខ្នាតសំរាប់សរសេរអោយមានលក្ខណៈជាតិ ឯកភាព ងាយស្រួល សមហេតុផល និង អោយស្របតាមតំរូវការដែលមានពីមុនមក ។

យើងសង្ឃឹមថា វិទ្យាស្ថានភាសាជាតិនឹងខិតខំបន្តស្នូដៃខេមរយានកម្ម ដើម្បីឈានទៅមុខប្រកបដោយជោគជ័យ ។

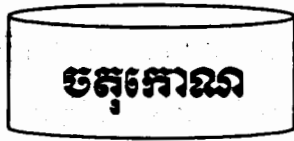
សូ មូយឃ្យោ

"រសជាតិទឹកឃ្មុំធ្លាញ់សំរាប់ខ្លួនឯង មិនត្រូវចាត់ទុកថាមនុស្សទាំងអស់
 សុទ្ធតែចូលចិត្តទឹកឃ្មុំនោះទេ ចំណែកឯអ្នកចូលចិត្តទឹកឃ្មុំថ្លៃនេះ
 ពុំមែនមានន័យថាស្តែកក៏ចូលចិត្តទឹកឃ្មុំដែរនោះទេ"

ពារ៉ូន
 (Pyrrhon)
 ទស្សនវិទូក្រិច ៣៦៥-២៧៥ មុនគ.ស

គណិតវិទ្យា

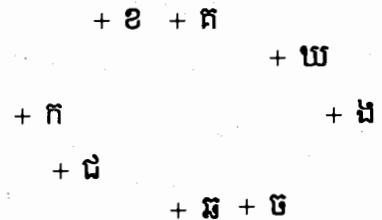

- ថ្នាក់ទី ៥
- មេរៀនទី ៥ : ចតុកោណ
- រៀនរហ័សស្នូល ទំព័រទី ៤០

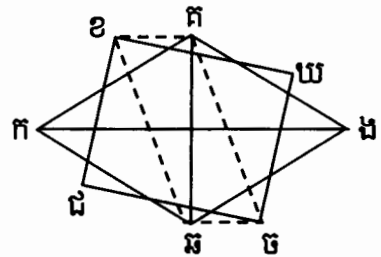
លំហាត់បន្ថែម :

១- ចូរពិនិត្យរូបខាងស្តាំនេះ

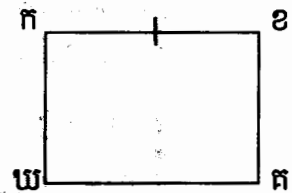
- ក- ចូរសរសេរឈ្មោះការេមួយ ។
- ខ- ចូរសរសេរឈ្មោះចតុកោណស្មើមួយដែលមិនមែនជាការេ
- គ- ចូរសរសេរឈ្មោះប្រលេឡូក្រាមដែលមិនមែនជាការេ និងមិនមែនជាចតុកោណស្មើ ។

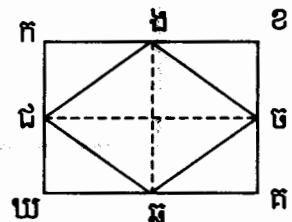
- ចម្លើយ :
- ក- ការេ = ខ ឃ ច ជ
 - ខ- ចតុកោណស្មើ = ក គ ង ឆ
 - គ- ប្រលេឡូក្រាមដែលមិនមែនជាការេ និងមិនមែនជាចតុកោណស្មើ ខ គ ច ឆ

២- ចូរអ្នកគូររូបចតុកោណកែង កខគយ ឡើងវិញ ដាក់ក្នុងសៀវភៅរបស់អ្នក ។ ដោយចំណុច ងចន្លង ចំណុចកណ្តាលនៃជ្រុង កខ, ខគ, គយ, និង យក ។ ចូរគូសចតុកោណ ងចន្លង ។ តើចតុកោណនោះឈ្មោះអ្វី ?

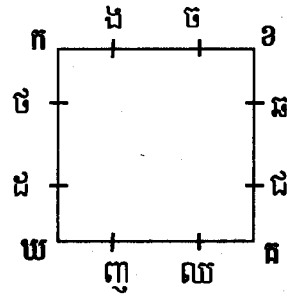
ចម្លើយ : ចតុកោណ ងចន្លង ជាចតុកោណស្មើ ពីព្រោះជ្រុងវាទាំង ៤ ស្មើគ្នា : គេអាចនិយាយបានថា អង្កត់ទ្រូង ងឆ និង ចជ កាត់គ្នាត្រង់ ចំណុចកណ្តាល ហើយកែងគ្នាទៀតផង ។

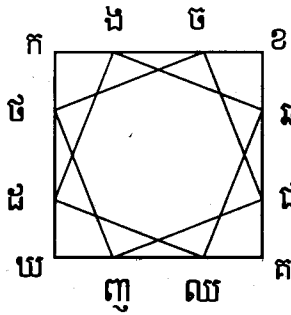

៣- ចូរអ្នកគូររូបខាងស្តាំដាក់ក្នុងសៀវភៅរបស់អ្នក ។

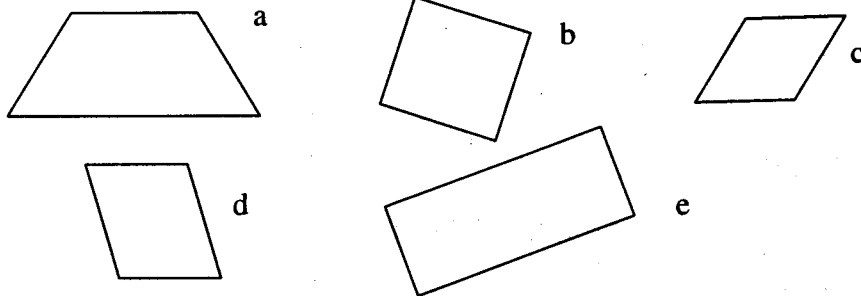
- ក- តើចតុកោណ កខតយ ឈ្មោះអ្វី ?
- ខ- ដោយប្រើចំណុចដែលបានដោស្រាប់ ចូរគូររូបការេ
- ២ ទៀត ព្រមទាំងដាក់ឈ្មោះវាផង ។

- ចំលើយ:**
- ក- ចតុកោណ ក ខ គ ឃ = ការេ
 - ខ- ការេទី ១ = ង ឆ ឈ ដ
 - ការេទី ២ = ច ជ ញ ថ

៤- ពិនិត្យរូបខាងក្រោមនេះ ហើយដាក់វាអោយបានត្រឹមត្រូវនៅក្នុងតារាង

ចតុកោណកែង	ការេ	ប្រលេឡូក្រាម	ចតុកោណព្នាយ
.....

តើនៅសល់ចតុកោណអ្វីទៀត?

ចំលើយ: •

ចតុកោណកែង	ការេ	ប្រលេឡូក្រាម	ចតុកោណព្នាយ
e	b	d	a

• គឺជាចតុកោណស្មើ (c)

លោកស្រី ទិស្ស សារឹក

កំនួន

វិធីបង្រៀនកំនួន (ត)

ថ្នាំពណ៌ និង ចំណាត់ពណ៌វាក្យក

ពណ៌ដែលចាំបាច់ចេញពីពន្លឺមានប្រាំពីរ គឺ : ស្វាយ ឃ្នុះ ខៀវ បៃតង លឿង លឿងទុំ និង ក្រហម ។

ស្វាយ	ឃ្នុះ	ខៀវ	បៃតង	លឿង	លឿងទុំ	ក្រហម
-------	-------	-----	------	-----	--------	-------

ពណ៌ទាំងនេះគេចែកជា ÷

១- ពណ៌មូលដ្ឋានមាន ៣ គឺ : ខៀវ លឿង ក្រហម ។

ពណ៌ទាំង ៣ នេះ មិនមែនកើតឡើងដោយយកពណ៌ដទៃទៀតមកលាយបញ្ចូលគ្នាឡើយ ។

២- ពណ៌លាយ គឺជាពណ៌បានមកដោយលាយពណ៌មូលដ្ឋានពីរបញ្ចូលគ្នា ។

ក្រហម	លាយនឹង	លឿង	⇒	លឿងទុំ
ខៀវ	លាយនឹង	លឿង	⇒	បៃតង
ខៀវ	លាយនឹង	ក្រហម	⇒	ស្វាយ

ពណ៌ត្រូវចែកជា ពីរ ក្រុមគឺ :

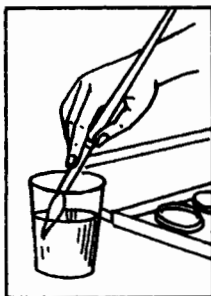
ក្រុមពណ៌ក្តៅ : ក្រហម លឿងទុំ លឿង

ក្រុមពណ៌ត្រជាក់ : ខៀវ បៃតង ស្វាយ

ត្រូវកត់ចំណាំថា ពណ៌លឿងខ្ចី អាចត្រូវចាត់ជាពណ៌ត្រជាក់បានដែរ ។ ពណ៌បៃតង ក៏អាចត្រូវបញ្ចូលទៅក្នុងក្រុមពណ៌ក្តៅផង ឬក្រុមពណ៌ត្រជាក់ផង ។

របៀបប្រើម៉ាស៊ីន

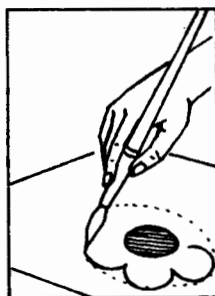
- ១- យកដក់ជ្រលក់ក្នុងទឹកអោយសើមល្មមកុំអោយជោកហួសពេក (រូបទី ១)
- ២- យកដក់សើមនោះ ទៅឈ្នឹយ៉ាងបន្តិចលើថ្នាំពណ៌ (រូបទី ២)
- ៣- កាលណាថ្នាំពណ៌រលាយស្មើចូលក្នុងព្រុយដក់ហើយ ទើបត្រូវយកមកគូរបូលាបក្នុងផ្ទាំងកំនួន(រូបទី៣)

រូបទី ១

រូបទី ២

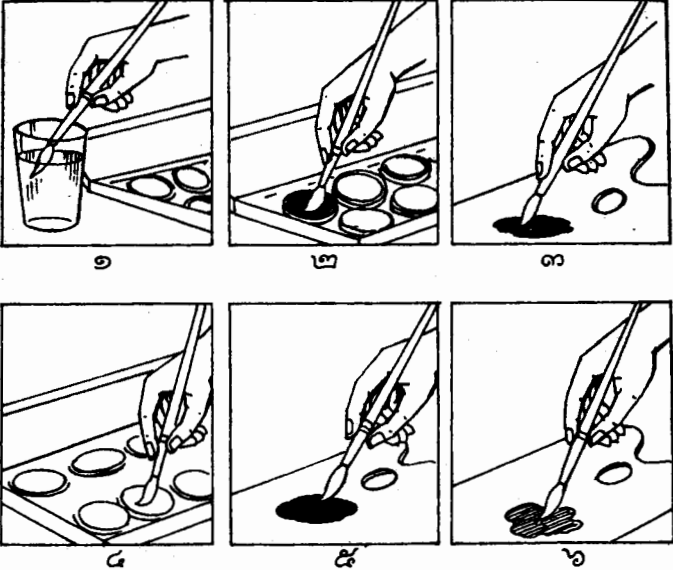
រូបទី ៣

របៀបលាយថ្នាំពណ៌ពីរបញ្ចូលគ្នា

ឧទាហរណ៍ : ពណ៌ផ្ទៃមេឃ (ខៀវ + ស)

- ១- យកដក់ជ្រូលក់ទឹកអោយសើមល្មម កុំអោយដោកហួសពេក (រូបទី ១)
- ២- យកដក់សើមនោះទៅឈ្នឹបន្តើរៗលើថ្នាំពណ៌ខៀវ (រូបទី ២)
- ៣- ក្បៀសយកពណ៌ខៀវនោះមកដាក់លើផ្ទាំងក្រដាសក្រាស់ (palette) (រូបទី ៣)
- ៤- លាងដក់ដែលប្រឡាក់ពណ៌ខៀវនោះចេញ ហើយជូតអោយស្អាត ។
- ៥- យកដក់ដែលលាងស្អាតហើយនោះ ជ្រូលក់ទឹកអោយសើមល្មម ហើយយកទៅឈ្នឹបន្តើរលើថ្នាំពណ៌ស ហើយក្បៀសថ្នាំសនោះមកដាក់លើថ្នាំខៀវ នៅលើផ្ទាំងក្រដាសក្រាស់ (palette) ។
- ៦- យកដក់វិលាយថ្នាំទាំងពីរពណ៌នោះលុះត្រាតែថ្នាំនោះរលាយចូលគ្នាយ៉ាងស្មើ ទើបយកទៅគូរ ឬលាបក្នុងផ្ទាំងគំនូរតាមត្រូវការ ។

គំនូរលាបពណ៌តាមប្រយោជន៍

សំភារៈប្រើប្រាស់ ថ្នាំពណ៌ទឹក ការរលាយពណ៌ ការលាយពណ៌ពីរបញ្ចូលគ្នា ត្រូវបាននិយាយពន្យល់ជាគោលៗ មានទាំងគំនូរឧទាហរណ៍ ពីខាងលើរួចមកហើយ ។ ដូចនេះសុំលោកគ្រូ អ្នកគ្រូណែនាំសិស្សអោយគូររូបភាពផ្សេងៗដូចជារបស់ប្រើប្រាស់ ស្លឹកឈើ ផ្លែឈើ សត្វទ្វេបាទ សត្វចតុបាទ ដោយយកថ្នាំពណ៌ទឹកមកគូរ និងលាបគំនូរទៅតាមពណ៌ធម្មជាតិពិតៗ ។

គំនូរទាំងនោះត្រូវគូរនៅលើផ្ទាំងក្រដាសចតុកោណកែងដូចនៅថ្នាក់ទី ២ ដែរ ប៉ុន្តែត្រូវមានទំហំធំជាង ។

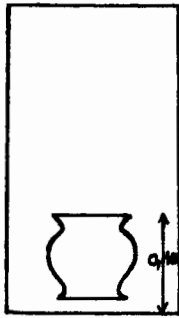
ទំហំក្រដាស : ១៨ x ២៤ ស.ម

តែបើសិនជាសិស្សពុំអាចមានលទ្ធភាពរកក្រដាសទំហំដូចខាងលើនេះបានទេ ត្រូវអនុគ្រោះដល់សិស្សអោយបន្ថយទំហំនេះបាន ប៉ុន្តែកុំអោយតូចហួសពេក ។

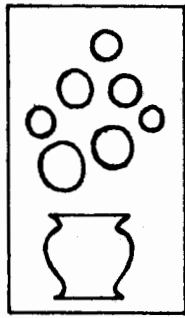
ដើម្បីជាគំរូ សុំជូនគំនូរឧទាហរណ៍ខ្លះដូចខាងក្រោមនេះ ÷

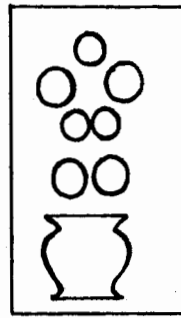
១. ផ្កាមួយនាច់ដាក់ក្នុងថង់

រូបទី ១

រូបទី ២

រូបទី ៣

រូបទី ៤

ក្រដាសពណ៌សទំហំ ១៨ x ២៤ ស.ម

របៀបគូរ

- ១- គូសបន្ទាត់សូន្យបញ្ឈរចែកផ្ទៃក្រដាសជាពីរភាគស្មើ ។ ថ្ងៃត្រូវគូរឃ្លាតពីរមក្រដាសខាងក្រោម ១ស.ម (ថ្ងៃនោះមាន កំពស់១០ស.ម) (រូបទី ១)
- ២- នៅខាងលើថ្ងៃ គូរបណ្តុល ឬបេះដូងផ្កា ។ បណ្តុលនោះមានទំហំខុសគ្នា (ខ្លះធំខ្លះតូច) (រូបទី ២)
- ៣- គេអាចតំរៀបផ្កានោះ តាមចិត្តចង់បាន (រូបទី ២) ឬ ទំនាក់ទំនងស្មើគ្នាទាំងពីរខាង (រូបទី ៣) ។

រូបទី ៥

ការលាបពណ៌

- ១- ថ្ងៃត្រូវលាបពណ៌ប្រផេះខ្លី ឬពណ៌ខៀវខ្លី (ពណ៌ខ្លី) ។
- ២- លាបពណ៌លើបណ្តុល ឬបេះដូងផ្កា ដោយប្រើពណ៌ក្តៅសុទ្ធ ឬលាយ (លឿងទុំ លឿង ក្រហម) ឬពណ៌ត្រជាក់ (ខៀវ បៃតង ស្វាយ) ។
- ៣- នៅជុំវិញរង្វង់ (បណ្តុលផ្កា) ដែលដាក់ពណ៌ហើយនោះ ត្រូវគូរស្រទាប់ផ្កាជារាងប្លែកៗ ងាយៗតាមគំនិតសិស្ស(រូបទី ៥) (ផ្កាទាំងនោះមិនបាច់បង្ហាញជាក់លាក់ជាផ្កាអ្វីមួយទេ គ្រាន់តែមើលទៅស្គាល់ថាជាផ្កាប៉ុណ្ណោះបានហើយ) ។
- ៤- ថ្ងៃត្រូវគូរលំអដែរ (យកពណ៌ខៀវក្រម៉ៅមកគូរលំអ បើថ្ងៃនោះលាបពណ៌ខៀវខ្លី ។ បើថ្ងៃនោះលាបពណ៌ប្រផេះខ្លីវិញ ត្រូវគូរលំអដោយពណ៌ស្វាយ (រូបទី ៥) ។
- ៥- ដាក់ពណ៌ថ្មោល (ចន្លោះទំនេរក្នុងផ្ទៃចតុកោណកែងនោះ) ដោយពណ៌ខ្មៅ ហើយត្រូវទុកចន្លោះ សជុំវិញរូបភាព (រូបទី ៥) ។

(នៅមានត)

គោគង្គលសមុទ្រ

សម្បត្តិធម្មជាតិនៃកម្ពុជា	ល្អឈ្នះសោភាគ្រើនសន្តិក	គីរបុព្វតាផល្លាព្រឹក្ស
ដែនទឹកដែលគោកដែនសមុទ្រ	មធ្យាក្នុងទឹកទន្លេស្ទឹង ។	ឆ្នេរខ្សាច់សម្រស់ស្រស់បំប្រិម
មើលដើមកោងកាងបែកស្រស់	ក្រញឹបដុះលាស់លាយឡំផង ។	មានទាំងលើដីយកៀកក្រសែង
ទេសភាពសមុទ្រល្អត្រកាល	គួរត្រេកត្រអាលនៃទេសចរ ។	មកលេងកំសាន្តស្នាក់កំដរ
មិនតែប៉ុណ្ណោះទឹកសមុទ្រ	សំខាន់បំផុតផ្តល់ផលភោគ ។	អំបិលជាតិប្រែច្រើនគោក
តើលោកដឹងទេការផលិត	ដែលយើងបរិភោគរៀងរាល់ថ្ងៃ ។	ខ្ញុំនឹងរាយរាប់ប្រាប់សេចក្តី
ដល់រដូវប្រាំងអស់ភ្លៀងធ្លាក់	មិននៅបង្អាក់ចាំកែតិច ។	ចាប់ផ្តើមបង្ហាបដីគ្មានភ្លេច
កិញ្ចតិប្រឡាយ វិភីភ្លោះ	បន្តបន្តិចចាប់ដឹកកិញ ។	ទឹកពីសមុទ្របញ្ចូលពេញ
ស្រែសំរាប់ប្រើមានពីរបែប	សំរាប់បង្កូសបង្ហូរចេញ ។	ជាស្រែដែលប្រើដាក់ហាលទឹក
រៀបចំរួចស្រេចផ្តើមគិតគូរ	ដាក់ដល់ស្រែវិញហៅហាលទឹក ។	មកពីសមុទ្រតាមភ្លីភ្លោះ
	ទីមួយផ្ទៃអែបជំនីក ។	
	ទីពីរអីកស្រែបណ្តុះ ។	
	នាំទឹកបង្ហូរដាក់បញ្ចុះ ។	
	តំកល់ទឹកនោះដាក់ហាលថ្ងៃ ។	

ដាក់ក្នុងស្រែហាលលុះកំណត់	ទឹកឡើងប្រាកដកិច្ចប្រែ រួចហើយលក់លៃដាក់បណ្តុះ ។	ដោយប្រើឧបករណ៍វាស់ស្ទង់ថ្លៃ
រំលងប្រហែលបួនប្រាំថ្ងៃ	ទឹកនោះប្រែក្លាយជាសក្ការៈ គ្រាប់ក្រាមចំរុះមានតូចធំ ។	នោះគឺអំបិលចាប់ផ្តើមដុះ
លោកអ្នកដឹងទេដុំអំបិល	ដុះពីលើកិលមកជួបជុំ ជាពន្ធកង់ចាប់ប្រមូល ។	នៅផ្នែកខាងក្រោមមកពូតផ្តុំ
កម្មករមិននៅឈប់បង្អង់	យកចបតំរង់ការអោយមូល ឃើញដូចកំពូលកូនភ្នំតូច ។	ពូនជាដំបូកសត្រសូល
មិនចាំទឹករឹងស្ងួតហូតហែង	នាំគ្នារែកសែងមិនអោយខូច ដែលបានសង់រួចនៅក្បែរនេះ ។	ទុកដាក់ក្នុងឃ្នាំងមានធំតូច
ភោគផលសមុទ្រមានមិនខ្លះ	ត្រីសាច់ច្រើនណាស់ខ្យងក្តាមសេះ សែនល្អអ្វីម៉្លោះសមុទ្រខ្មែរ ។	ផ្តល់ជាតិអ៊ុយត្រង់ពីសេស
មរតកដូនតាថ្លៃថ្នាំពិត	យើងត្រូវត្រួតពិនិត្យរកថ្លៃ ព្រៃព្រឹក្សាកោះកេរ្តិ៍ដៃនសមុទ្រ ។	អោយបានតង់វង្សនៅស្ថិតស្ថេរ

លោកស្រី : សំ សង្វាត
អធិការបឋមសិក្សា ក្រុងកែប

យន្តហោះធ្វើអោយផែនដីកាន់តែក្តៅ

តាមយោបល់របស់សមាគមមិត្តភក្តិផែនដី (les Amis de la Terre) បានបង្ហាញថា នៅរវាងឆ្នាំ ២០៥០ខាងមុខនេះ ចរាចរណាវិជ្ជកម្មផ្លូវអាកាសអាចនឹងជាអ្នករួមចំណែកទទួលខុសត្រូវចំនួន១៥ភាគរយនៃការបញ្ចេញ ចោលកូរ៉ាឌីអិលទៅក្របដណ្តប់ពិភពលោកយើងនេះ ធ្វើអោយផែនដីកាន់តែក្តៅឡើង ។ អង្គការបរិស្ថាននានា កាន់តែចាប់អារម្មណ៍ពីមុខនាទីនៃអាកាសចរណាវិជ្ជកម្មទាំងឡាយដែលក្នុងមួយឆ្នាំៗបានបញ្ចេញការបោកខីអុកស៊ីតចំនួនជាង ៦០០លាន តោន ចោលទៅក្នុងបរិយាកាសបង្ករួមចំណែកដល់ការដុតកំដៅផែនដី ។

អាកាសយានគឺជាមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនមួយដែលបំពុលបរិយាកាសធ្ងន់ធ្ងរជាងគេ បើគិតទៅតាមអត្រាអ្នកធ្វើ ដំណើរម្នាក់ក្នុងមួយម៉ែត ។ ប៉ុន្តែ តំលៃធ្វើដំណើរតាមផ្លូវអាកាសត្រូវបានសហគមន៍គាំទ្រច្រើន ព្រោះអ្វី? ព្រោះថា ទុសប្លែកពីប្រេងឥន្ធនៈនាគា ប្រេងយន្តហោះ (Kérosène) ត្រូវបង់ពន្ធគិបក្តចប់ផុតសិទ្ធិតែគ្មានសោះ ។

យស សិវា

ប្រភព : MFI (Médias France Intercontinents)

ប្រវត្តិឈ្មោះរបស់ប្រទេសចិន

(ព្រឹត្តិការណ៍កើតឡើងនៅស៊ី-អាន "XI' AN" រាជធានីចាស់ ប្រទេសចិន)

សម័យនោះព្រះចៅអធិរាជទី ១ របស់ប្រទេសចិន ស្រមៃឃើញតែជីវិតអមតៈ ប៉ុន្តែព្រះអង្គយល់ដឹងដែរ ថា ព្រះអធិរាជទាំងអស់បានបញ្ចប់របស់កម្មទាំងឡាយនៅចំពោះមុខស្តេចមច្ឆរាជគ្រប់ៗគ្នា ។ ដូចនេះ ទើបព្រះអង្គ ស្ថាបនាផ្លូវនិមិត្តរូបការពារដោយរូបសំណាកកងទ័ពមួយចំនួន ។ ព្រឹត្តិការណ៍នេះបានកន្លងទៅជាងម្ភៃសតវត្សមក ហើយនៅស៊ី-អាន (XI' AN) រាជធានីរបស់ប្រទេសចិនបុរាណ ។

នៅក្នុងរាជវាំងនៃក្រុង ស៊ី-អាន (XI' AN) នាឆ្នាំ ២២១ មុនគ.ស ស្តេចព្រះនាម គិន (QIN) សុបិន ឃើញតែជោគវាសនារបស់ព្រះអង្គស្ថិតនៅលើតំនរជ័យជំនះធំធេង ។ នៅថ្ងៃដែលព្រះអង្គឡើងសោយរាជ្យស្នង ព្រះបិតាដែលបានចូលទីវង្គត ព្រះអង្គមានព្រះជន្មទើបតែ ១៣ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ។ ឥឡូវព្រះអង្គមានព្រះជន្មដល់ ៣៨ឆ្នាំហើយ ។ ស្តេចអង្គនេះ បានបង្រ្កាបពួកទទឹងរឹងរូសមិនស្តាប់បញ្ជាព្រះអង្គអោយខ្ទេចខ្ទាយអំណាចព្រះអង្គ គ្រប់ៗគ្នា ហើយក្លាយទៅជាស្តេចចក្រពត្តិនៅលើវិសាលភាពនៃទឹកដីទាំងស្រុង និង គ្រងរាជ្យគ្មានបែងចែក អំណាចអ្វីទាំងអស់ ។ ព្រះចៅក្រុងចិនដំក្រុង បានឧទ្ទេសឈ្មោះអាណាចក្ររបស់ព្រះអង្គ តាមព្រះនាមរបស់ ព្រះអង្គគឺ QIN = គិន ជូនមាតុភូមិ ។ ...ជាដំបូង ព្រះចៅអធិរាជប្រកាសបរមនាមរបស់ព្រះអង្គថា ស៊ី-ហ្វាំងឌី (Shi-Huangdi) បានសេចក្តីថា "ព្រះចៅអធិរាជទី ១ ។ ថ្ងៃក្រោយមក យោងទៅតាមអំណាចចក្រពត្តិ ព្រះបរមនាមនេះក្លាយទៅតាមព្រះនាមរបស់ព្រះអង្គ គិន (QIN) ។ គិន អានថា ចិន (QIN = CHIN) ។ តាម លក្ខណៈពេញតួអក្សរគឺ : គិន-ស៊ីហ្វាំងឌី បានន័យថា "ព្រះចៅអធិរាជទី ១ នៃចក្រពត្តិចិន" ។ ចំពោះមុខព្រះអង្គ យល់ថា ឧកញ៉ាជាច្រើនសំបូរអំណាចព្រះអង្គត្រូវដកឯកសិទ្ធិ និងកងទ័ពចេញពីពួកនេះ ។ នាមឧកញ៉ាក៏រលំរលាយ ទៅ ហើយសម្បត្តិទ្រព្យក៏ប្រមូលចូលជាសម្បត្តិរដ្ឋ ។ ពេលនោះ ស្តេចត្រាញ់ក៏បះបោរឡើង ។ ស្តេចចក្រពត្តិក៏ បំផ្លាញចោលគោរមងារនេះចេញពី ១២០ពាន់គ្រួសារដែលមានអានុភាព ។ ជាបន្ត ស្តេចចិនបានរៀបចំគោលការណ៍ គ្រប់គ្រងថ្មី ជាពិសេសចំពោះអក្សរសាស្ត្រជាតិ គឺព្រះអង្គចង់អោយប្រទេសចិនទាំងមូលសរសេរ និង អានអក្សរ តែមួយប្រភេទ ។ ស្តេចក្រុងចិនពង្រីកអានុភាពរបស់ព្រះអង្គ ដោយបញ្ជាអោយគេកសាងសិលាចារឹកគ្រប់ទីកន្លែង ស្ថិតិតលៃអក្សរសាស្ត្រ មានលក្ខណៈឯករាជ្យទូទាំងប្រទេសជាតិ ។ គោលការណ៍បន្តបន្ទាប់គឺ សំណង់មហាកំពែង និង ដុតបំផ្លាញតម្កីរចាស់ៗចោលដើម្បីអោយអំណាចចក្រក្តាប់ណែនក្នុងព្រះហស្តព្រះអង្គ ។ ដោយឡែក ព្រះអង្គ ក៏បង្កើតភ្នាក់ងារសំងាត់ជាមនុស្សពាល និង សាហាវ ដើម្បីពង្រឹងឥទ្ធិពល ការពារព្រះអង្គ និង យកការណ៍ផ្សេងៗ ថ្វាយព្រះអង្គពីបញ្ហាជនណាមានគំនិតច្រើន ទុច្ចិដ្ឋច្រើន... ។ ឆ្នាំ ២១៣ មុនគ.ស ស្តេចលើកតំរោងជាអគ្គិភ័យមួយ ចំពោះតម្កីរអក្សរសិល្ប៍ កំរងកំណាព្យ វណ្ណកម្មសាសនា និង ទស្សនវិជ្ជា... លើកលែងតែស្នាដៃមានប្រយោជន៍ដូច ជា ឱសថវិទ្យា តារាវិទ្យា ក្សេត្រវិទ្យា បានឆ្លងផុតពីការដុតបំផ្លាញ ។ តើយើងសន្មតថា ជាស្តេចពាល រឺមួយយ៉ាង

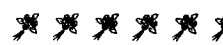
ណាដែរ ? តែមិនអាក្រក់ទាំងអស់ទេ ព្រះអង្គជាស្ថាបត្យករមួយរូប ពិសេសពិសាលណាស់ដោយព្រះអង្គបាន
 កសាងផ្លូវថ្នល់ខ្លាត់ខ្លែង លើកទំនប់ ជីកប្រឡាយ ដើម្បីពង្រីកកសិកម្មអោយឈានទៅសំបូរបែបផ្នែកកសិផលក្នុង
 ព្រះរាជាណាចក្រ ។ ពេលណាប្រទេសជាតិសំបូរសប្បាយ ព្រះចៅអធិរាជប្រមូលកំលាំងកសិកររាប់លាននាក់
 កសាងមហាកំពែង មានបណ្តោយ ៥០០០គ.ម ដើម្បីការពារអាណាចក្រចិន ប្រឆាំងនឹងប្រទេសជិតខាងឈ្លាន
 ពាននៅទិសខាងជើងឈៀងខាងលិច កុំអោយចូលរាតត្បាតទៅទៀត ។ ជាមួយនោះ ព្រះអង្គបានស្ថាបនាវិមាន
 ២៧០ខ្នង មានទំនាក់ទំនងគ្នាទៅវិញទៅមកតាមផ្លូវសំងាត់ពាសពេញប្រទេស ។ "សព្វថ្ងៃរកពុំឃើញទេ" ។

ពេលនោះព្រះចៅអធិរាជចាស់ជរា ទុរពលភាពហើយក្នុងការគ្រប់គ្រង ព្រះអង្គយាងតាមផ្លូវសំងាត់ទៅ
 ទតត្រង់នេះ ត្រង់នោះ តាមព្រះទ័យចង់ ពីព្រោះព្រះអង្គមិនទុកចិត្តនរណាសោះ ។ ព្រះអង្គបានបញ្ជាអោយ
 កម្មករ ជាងចំលាក់បង្ហើយភ្លាមៗ នូវផ្លូវនិមិត្តរូបរបស់ព្រះអង្គ ។ ផ្លូវនិមិត្តកម្មនេះ កសាងតាំងតែពីព្រះអង្គឡើង
 ត្រង់រាជ្យម្ល៉េះ ក្នុងក្រុងស៊ី-អាន (XI AN) ដែលជាកន្លែងបញ្ចុះសពបុព្វបុរសព្រះអង្គផងដែរ ។

អស់រយៈពេល ៣៦ ឆ្នាំ ជាង ៧០០ ០០០នាក់ធ្វើការក្នុងសមិទ្ធិដ៏អស្ចារ្យនេះ ។ គេនិយាយថា តាមដំបូល
 ផ្លូវរាងឥន្ទនុដាសុទ្ធតែពេជ្រ មានពន្លឺចាំងចែងប្រៀបបានមេឃ និង ផ្កាយមានកងទ័ព ៦ ០០០ នាក់ ធ្វើអំពីដីឥដ្ឋ
 ត្រៀមលក្ខណៈប្រយុទ្ធ យាមការពារផ្លូវនេះ ។ យើងបានដឹងទៀតថា មានរូបតំណាងស្តីអំពីវិសាលភាពទឹកដី
 អាណាចក្រចិនរំលេចឡើងនូវទន្លេ សមុទ្រ អំពីទឹកបារត និង ទាហានដីឥដ្ឋ ៦០០០នាក់ ឈរជាជួរ ប្រុងប្រៀប
 ប្រយុទ្ធកប់នៅក្នុងដីជំរៅ ៤ម៉ែត្រ ។ ស្តេច គិន-ស៊ីហ្វៀងឌី សុភកក្នុងព្រះជន្មាយុ ៥៨ឆ្នាំ ត្រូវនឹងឆ្នាំ ២១០មុនគ.ស ។

នៅឆ្នាំ ១៩៧២ អ្នកបុរាណវិទ្យា បានរុករកឃើញផ្លូវនិមិត្តកម្ម ហើយក៏ស្វែងយល់ពីវត្តអច្ឆរិយៈនោះ ។...
 គេបានបញ្ជាក់ថា ផ្កាយពេជ្រ ទន្លេ សមុទ្រ ជាបារត វាគ្រាន់តែជារឿងព្រេង ប៉ុន្តែកងទ័ពធ្វើអំពីដីឥដ្ឋ មាននៅសព្វ
 ថ្ងៃនេះ ឈរត្រង់ជួរដូចបន្ទាត់ ស្នាមព្យាបាលនៅលើមុខរបស់ណាក៏ទាំងអស់បានបញ្ជាក់ថា គេបានការពារដោយ
 ពេញចិត្ត ដោយប្រុងប្រយ័ត្នបំផុត អស់រយៈពេល២២សតវត្សមកហើយ នូវព្រលឹងរបស់ព្រះចៅអធិរាជទី ១ នៃ
 អាណាចក្រចិន ។

លោក : ឌី សាវ៉ាន់
 មន្ត្រីអប់រំចូលនិវត្តន៍ ខេត្តកំពង់ចាម
 "កែសំរួលពីអត្ថបទរបស់ Marie-Françoise
 Husson OKAPI 94"

អំពីសត្វកុក

ប្រទេសកម្ពុជាយើងសំបូរបក្សាបក្សី តែបច្ចុប្បន្ន ពពួកខ្លះមាននៅសល់តិចតួចដូចជា សត្វគ្រៀល សត្វត្នាត... ខ្លះនៅមានច្រើនបង្ករដូចជា សត្វកុកជាដើម ។

សត្វកុក មានច្រើនប្រភេទ : កុកគ្រោង កុកក្រក កុកសាប់ជាដើម ។ បក្សីពពួកនេះ ចាប់ត្រីរស់ជាអាហារ ។ ពួកវាជាពួកពនេធរជាហ្នូង ។ ពេលរដូវវស្សា ទឹកជោរជន់តាមមាត់ទន្លេ បឹងបូរ វាបាននាំគ្នាចេញឆ្ពោះទៅស្រុកស្រែឆ្ងាយ ។ នៅខេត្តស្វាយរៀង គេឃើញមានសត្វកុកតែនៅរដូវវស្សាទេ ។

មានរឿងរ៉ាវជាច្រើនដែលអ្នកស្រុកភូមិតែងឆ្លុះបញ្ចាំងអត្ថប្រយោជន៍អំពីបក្សីប្រភេទនេះ ថាជាសត្វ ÷

- ផ្គត់ផ្គង់ជីវិតជាតិ : នៅជុំវិញបរិវេណដែលបក្សីនោះស្នាក់នៅ គេមិនបាច់ដាក់ជីអ្វីទាំងអស់ ដំណាំល្អពេករហូតដល់ទ្រោមចេញជាផ្លែផ្កាមិនរួចក៏មាន ។
- មានការចាត់តាំងមួយគូរយកជាកំរូ : ពេលយប់ហ្នូងកុកមានចាត់កុកជាអ្នកយាមល្បាតរហូតដល់ភ្លឺ ។ នៅពេលមានមនុស្ស សត្វចេញចូលតំរង់មកកាន់ទីស្នាក់ដំណេកវា អ្នកយាមស្រែកឆ្លើយឆ្លងពីជ្រុងមួយទៅជ្រុងមួយ ធ្វើអោយអ្នកដេកភ្ញាក់ផ្អើលទ្រហឹងអីងកង ទាំងនេះក៏ជាសញ្ញាធ្វើអោយអ្នកស្រុកភូមិមាន ស្មារតីប្រុងប្រយ័ត្នផងដែរ ។

- បង្កើតមនោសញ្ចេតនាដូចជា ÷

- "បើស្រីស្លកុក ស្នឹងទឹកថ្លា ដ្បិតកុកវាថា សាច់វាស្អាតណាស់ ទាំងរោមទាំងស្នាប ដុះរាបក្រៃក្រាស់ អាណិតវាណាស់ ព្រោះកុកអង្វរ ។"
- "កុកហើរតែឯង ខ្លែងហើរទាំងតូ បងកុំទៅយូរ ខ្លាចអូនបានគេ បើបានទៅបង គ្រាន់បានបំពេរ បើបានទៅគេ គក់ទ្រូងស្តាយក្រោយ ។"

- ផ្តល់ពិសោធន៍ក្នុងជីវិតជាច្រើន ÷

- "កុកហើរលើមេឃ ម្តេចជាប់ជង់បង", "មានតែកុកទេ ដែលភ្លេចជង់"

- “លោកថាអោយគ្រាប់ នូវសត្វកុកសាប់ អំពើប្រពៃ កុំគ្រាប់កុកស ភោរភាវសព្វថ្ងៃ ហើរខ្ញុំអាស្រ័យ ពុំប្លែកប្លែងប្រណី” (ឡាប់កូនចៅ) ។ កុកសាប់មានពណ៌ស្លាបខាងតិល្ល និង ពណ៌ខាងក្រៅពណ៌ធម្មជាតិប្រផេះ ។ ពេលហើរប្លែងស្លាបស ពេលខ្ញុំ ពេលចុះស្វែងរក ចំណីប្លែងស្លាបប្រផេះ ។ លក្ខណៈសម្បត្តិនេះ ជាគំរូនៃរបៀបរបបនៃការស្លៀកពាក់របស់ មនុស្សអោយចេះសំរាប់តាមពេលវេលា ។

- ផ្តល់ឱសថ

នៅពេលស្រែត្រពាំងរឹងស្ងួត ត្រីសាច់ពុំសូវមានសំបូរទេ សត្វកុកបានប្តូរពណ៌ក្បាលជាពណ៌លឿង ដែល អ្នកស្រុកនិយមថា “កុកបូស” ។ នៅពេលនេះ សាច់វាមានឱជារស មិនជ្រាយដូចរដូវវស្សាទេ ។ គេតែងនាំគ្នាដាក់ ជង់គ្រប់ទីកន្លែង ។ នៅរដូវនេះផងដែរ សត្វកុកក៏បាននាំគ្នាចាកចេញពីតំបន់ស្រែចំការទៅកាន់ព្រៃនាម ដើម្បី បង្កើតកូនចៅ ។

អាចិកំបាំងមួយដែលមនុស្សទូទៅមិនបានយកចិត្តទុកដាក់នោះ គឺសត្វកុកមានរោមសំលីពណ៌លឿងនៅ បំពង់ករបស់វា ជាមេស្ថិតស្ថេរ ។ អាចិកំបាំងនេះ ពុំសូវមាននរណាដឹងទេ ។ តែក្នុងគ្រួសារខ្ញុំមានការរក្សារោមនេះ ជាប់ជានិច្ច ព្រោះឪពុកខ្ញុំជាគ្រូឱសថបូរាណមួយរូបធ្លាប់មានពិសោធន៍ប្រើប្រាស់សំរាប់តភ្ជាប់ការដាច់រយះសាច់ ។ ហេតុនេះហើយនៅពេលដែលរូបខ្ញុំត្រូវក្របីឆ្កែរយះស្លឹកត្រចៀក ឪពុកខ្ញុំបានយកសំលីនោះមកព្យាបាលបានទាន់ ពេលវេលា និង សក្តិសិទ្ធិ ។ តែប្រការនេះ យើងត្រូវធ្វើដូចម្តេចកុំអោយឈាមកកទាន់ ពេលគឺឈាមនៅស្រស់ ។ ក្នុងករណីឈាមខះ ត្រូវលាងឈាមនេះចេញ ។

* កំណត់សំគាល់ : ទោះបីមានគុណសម្បត្តិដូចនោះក្តី ក៏នៅមានគុណវិបត្តិដែលចាស់ៗតែងពោលថា : “ចង្រៃ ដូចកុកខ្ញុំដំបូលផ្ទះ” ។

លោក : តែច យ៉ាវ

“ត្រូវមានសប្បុរសធម៌ ពុំមែនដើម្បីអោយបានគុណតបមកវិញទេ
 ប៉ុន្តែដើម្បីសប្បាយ”
 លោកស្រីត
 ទស្សនវិទ្យាក្រិច ៤៦០.៣៧០ មុនគ.ស

បឹងដែលជ្រៅជាងគេក្នុងលោក

បឹងបៃកាល់ (Baikal) ស្ថិតនៅតំបន់ស៊ីបេរី គឺជាបឹងមួយដែលជ្រៅជាងគេក្នុងលោក និងធំជាងគេនៅអឺរ៉ុប អាស៊ី ហើយត្រូវបានចាត់ចូលក្នុងបញ្ជីបេតិកភ័ណ្ឌពិភពលោករបស់យូណេស្កូ ។ បឹងនេះមានបណ្តោយប្រវែង ៦៣៦គ.ម មានជំរៅដល់ទៅ ១ ៦៣៧ម៉ែត្រ និងមានសត្វ និងរុក្ខជាតិ ១ ៦០០ប្រភេទប្លែកពីគេនៅក្នុងលោក ។ បឹងបៃកាល់ ជាកសុតាងដោយឡែកមួយនៃប្រវត្តិផែនដី ២៥លានឆ្នាំ ។ មានផ្ទៃសរុប ៣១ ៥០០គ.ម^២ បឹងនៅស៊ីបេរីនេះ មានទឹកតំណាងអោយ ២០% នៃទឹកសាបទាំងអស់ដែលមាននៅលើផែនដី (២៣ ៦០០គ.ម^៣) ។ មានស្ទឹង ទន្លេចំនួន ៣៣៦ ហូរចាក់ទៅក្នុងបឹងនេះ ហើយមានទន្លេតែមួយទៅដល់ហូរចេញវិញ គឺទន្លេ អង់ហ្គារ៉ា (Angara) ។

បឹងបៃកាល់ ត្រូវបានការពារដោយម្ខាងគឺតំបន់អៀរគុត (Irkoutsk) និងម្ខាងទៀតរដ្ឋប៊ូរីយ៉ាទី (Bouriatie) ដែលមានភ្នំប្រកបដោយព្រៃឈើតែហ្គា (Taïga) ដ៏សំបូរបែប ហើយដែលមានកំពូលខ្លះខ្ពស់ជាង ២០០០ម ។

ទឹកបឹងបៃកាល់បរិសុទ្ធ ថ្នាល្អបំផុតមានកំដៅស្ទើរ គឺ ១០អង្សា C ទោះនៅរដូវក្តៅក៏ដោយ ។ គេអាចផឹកទឹកនេះដោយគ្មានការព្រួយបារម្ភ លើកលែងតែតំបន់មួយតូចផ្នែកខាងត្បូងជិតក្រុងបៃកាល់ស្គ (Baïkalsk) ដែលនៅកន្លែងនោះមានរោងចក្របង្កើនទឹកកខ្វក់ចូល ។

ពូជសត្វដែលរស់នៅបឹងបៃកាល់ចំនួន ២៧០០ប្រភេទ មានជាង ៦០% ដែលគ្មាននៅកន្លែងណាផ្សេងទៀតទេ ដូចជាត្រី golomianka ដ៏ចំលែកមានខ្លួនថ្នាំ ផ្សំឡើងដោយខ្នាញ់ ៥០% ហើយអាចធន់ទ្រាំនឹងសម្ពាធខ្លាំងជំរៅមួយគ.ម ឬក៏សត្វ nerpa (ផ្សែកមួយប្រភេទ) និងប្លង់តុង epichoura ដែលច្រោះទឹកអោយស្អាតថ្នាល ។ ត្រី omoul ក៏ជាប្រភេទត្រីដែលមាននៅតែតំបន់បៃកាល់នេះដែរ ដែលអ្នកនេសាទត្រូវការបំផុតសំរាប់បំរើអោយជីវភាពប្រជាជននៅទីនោះ ។

យស អិច
ប្រភព : Cambodge Soir

តើលោកគ្រូ អ្នកគ្រូដ៏ទៃ...?

អំពីភ្នំ

• ភ្នំដែលខ្ពស់ជាងគេនៅតាមទ្វីបនីមួយៗ ÷

- អាហ្វ្រិច : ភ្នំ Kilimandjaro កំពស់ ៥ ៩៦៣ម
- អាស៊ី : ភ្នំ Everest កំពស់ ៨ ៨៨០ម
- អឺរ៉ុប : ភ្នំ Elbourz កំពស់ ៥ ៦៣៣ម
- អង់តាកទិច : Mont Vinson កំពស់ ៥ ១៤០ម
- អាមេរិចខាងជើង : ភ្នំ Mckinley កំពស់ ៦ ១៩៤ម
- អាមេរិចខាងត្បូង : ភ្នំ Aconcagua កំពស់ ៦ ៩៥៩ម
- អូសេអានី : ភ្នំ Puncak Jaya កំពស់ ៤ ៨៨៤ម

- បើគេគិតថា កំពស់ភ្នំគឺត្រូវវាស់ពីបាតភ្នំទៅដល់កំពូលវានោះ នោះភ្នំដែលខ្ពស់ជាងគេគឺភ្នំ **Mauna kea** នៅរដ្ឋហាវៃ ។ ភ្នំនៅលើកោះនេះមានកំពស់ ៦ ០០០ម ដែលលិចទៅក្នុងសមុទ្រ និង ៤២០៥ម ទៀតនៅលើផ្ទៃសមុទ្រ ។
- កាលពីខែ កុម្ភៈ ១៩៤៣ ភ្នំភ្លើង **Paricutin** បានកើតឡើងនៅប្រទេស មិចស៊ិច ។ ដប់ឆ្នាំក្រោយមក ភ្នំនេះមានកំពស់ឡើងដល់ ៤៥០ម ។
- ភ្នំដែលខ្ពស់ជាងគេនៅប្រទេសដាណឺម៉ាក គឺភ្នំ **Yding Skovhoj** ដែលមានកំពស់ ១៧៣ម ។
- លោក **Reinhold Messner** (ជនជាតិអ៊ីតាលី) បានឡើងកំពូលភ្នំទាំង ១៤ដែលមានកំពស់ចាប់ពី ៨ ០០០មឡើង នៅលើផែនដី ។ គាត់ប្រើរយៈពេល ១៦ឆ្នាំ (ពីឆ្នាំ ១៩៧០ ដល់ ១៩៨៦) ដើម្បីសំរេចការងារដ៏សំបើមនេះ ។

យស សិវា
ប្រភព : The Mountains

វិញ្ញាសារប្រលងអធិការបឋមសិក្សាជំនាន់ទី ៦

សម័យប្រលង : ថ្ងៃទី ២៤ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៣

មណ្ឌលប្រលង : មណ្ឌលវិទ្យាល័យគុរុកោសល្យ

វិធានប្រលង : រយៈពេល ពីរម៉ោង (មេត្តា ២)

- I. តើការសិក្សាបឋមអរិយធម៌ខ្មែរបានផ្តល់សារៈសំខាន់អ្វីខ្លះដល់អ្នក ?
- II. ចូរបកស្រាយពន្យល់បណ្តាគំនិតដែលទាក់ទងនឹងការអប់រំដូចខាងក្រោម និង លើកឧទាហរណ៍បញ្ជាក់ផង :
 - ១- ការអប់រំរាប់ទាំងអស់គ្នា (ឯកសារក្រសួង អយក.) ។
 - ២- ការអប់រំដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ (ឯកសារក្រសួង អយក.) ។
 - ៣- ការអប់រំត្រូវសំរេចអោយបានចតុស្តម្ភ (ឯកសារក្រសួង អយក.) ។
 - ៤- ការអប់រំត្រូវបន្តអស់មួយជីវិត (ឯកសារក្រសួង អយក.) ។
 - ៥- ការអប់រំត្រូវអនុវត្តដោយឡែក (ឯកសារក្រសួង អយក.) ។
 - ៦- ចេះសួរ គឺចេះរៀន និង ចេះសួរ គឺចេះបង្រៀន (ឯកសារក្រសួង អយក.) ។
 - ៧- នៅពេលបង្រៀន គ្រូមានភារកិច្ចដាក់បញ្ហាដល់សិស្ស (ឯកសារក្រសួង អយក.) ។
 - ៨- ការអប់រំជាវិទ្យាសាស្ត្រផង និង ជាសិល្បៈផង (ឯកសារអប់រំរបស់ចក្រភពអង់គ្លេស) ។
 - ៩- តាមទស្សនៈរបស់ UNESCO ការអប់រំសីលធម៌ទាមទារនូវការអប់រំអោយសំរេចបានផ្នែកចំណេះដឹង ផ្នែកឥរិយាបថ និង ផ្នែកអំពើ (បំណិន) ។

សិក្សាអត្ថបទ : រយៈពេល ៣ ម៉ោង

អត្ថបទ : លំនាំបង្រៀនវិទ្យាសាស្ត្រតាមគោលវិធីសិស្សមជ្ឈមណ្ឌល

នៅដើមសតវត្សទី ២១ នេះ វិទ្យាសាស្ត្រ និង បច្ចេកវិទ្យាថ្មី មានតួនាទីកាន់តែសំខាន់ឡើងក្នុងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់យើង ។

វិទ្យាសាស្ត្រធ្វើអោយមានការអភិវឌ្ឍសង្គមសេដ្ឋកិច្ច និង អោយមានលទ្ធភាពកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ កាត់បន្ថយភាពអវិជ្ជា ការខ្វះចំណីអាហារ ខ្វះការថែទាំសុខភាព និង ខ្វះទីជំរកនៅតាមបណ្តាប្រទេសក្រីក្រនានានៅលើពិភពលោក ។

ដើម្បីសំរេចគោលដៅនេះ ការអប់រំមានតួនាទីសំខាន់ក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលជំនាន់កុមារ និង យុវវ័យអោយទៅជាពលរដ្ឋល្អ ប្រកបដោយសមត្ថភាពពេញលេញ និង គ្រប់ផ្នែកស្របទៅតាមមូលដ្ឋានគ្រឹះទាំង ៤ នៃការអប់រំរួមមាន ÷

- អប់រំអោយមានចំណេះដឹង
- អប់រំអោយមានចំណេះធ្វើ
- អប់រំអោយមានសីលធម៌ល្អ
- និង អប់រំអោយចេះរស់នៅជាមួយគ្នា

ក្នុងន័យនេះ ការបង្រៀនវិទ្យាសាស្ត្រ និង បច្ចេកវិទ្យាថ្មី អាចទទួលបានជោគជ័យ គឺអាស្រ័យដោយសមត្ថភាពរបស់គ្រូបង្រៀនក្នុងការអនុវត្តគោលការណ៍បង្រៀនតាមលំនាំដូចខាងក្រោម ៖

លំនាំបង្រៀនតាមគោលវិធីសិស្សមជ្ឈមណ្ឌល មានអាទិភាពទៅលើការកសាងចំណេះដឹងតាមរយៈការរុករកយ៉ាងពិនិត្យពិច័យ ការធ្វើពិសោធ និង ការពិភាក្សា ។ ទិសដៅនៃការបង្រៀនវិទ្យាសាស្ត្រ គឺជាការអនុវត្តដោយធ្វើសកម្មភាព ដោយចោទសួរ សួរស្វែងរកដោយខ្ជាប់ខ្ជួន ពិសោធ និង កសាងចំណេះដឹងជាសមូហភាពដែលមិនមែនជាការរៀនប្រធានបទមួយនៅនឹងថ្នល់សំរាប់តែចងចាំនោះទេ ។

សិស្សធ្វើការពិសោធអោយបានសំរេចដោយខ្លួនឯង ពិចារណាដោយខ្លួនឯង ពិភាក្សាគ្នា ដើម្បីយល់ពីស្ថានភាពបញ្ហាដែលគេដាក់អោយ ។

អ្នករៀន រៀនដោយធ្វើសកម្មភាព ដោយចូលរួមផ្តល់ ដោយរៀនបន្តិចម្តងៗ និង ដោយមានការភាន់ច្រឡំផង ។ អ្នកសិក្សា រៀនដោយធ្វើសកម្មភាពឆ្លាស់គ្នាជាមួយដៃគូ ជាមួយអ្នកឯកទេស ដោយបញ្ចេញយោបល់ផ្ទាល់មាត់របស់គេ រួចប្រៀបធៀបទៅនឹងគំនិតអ្នកដទៃ រឺទៅនឹងលទ្ធផលនៃការពិសោធ ដើម្បីធ្វើការសាកល្បងរកភាពត្រឹមត្រូវ ភាពប្រើការបានរបស់សកម្មភាពទាំងនោះ ។

គ្រូបង្រៀនស្នើឡើងដោយថាហេតុនូវស្ថានភាពបញ្ហាទាំងឡាយ ក្នុងនោះស្ថានភាពខ្លះអាចផ្តើមចេញពីសំណួររបស់សិស្ស ដែលនាំទៅរកការស្រាវជ្រាវប្រកបដោយការគ្រិះរិះពិចារណា ។ គ្រូដឹកនាំសិស្សអោយធ្វើការងារដោយខ្លួនឯង មិនមែនធ្វើការជំនួសសិស្សឡើយ ។ គ្រូត្រូវជួយជំរុញសិស្សអោយបំភ្លឺ និង ពិភាក្សាលើគំនិតផ្សេងៗ ដោយប្រុងប្រយ័ត្ន និង ភាពម្ចាស់ការលើផ្នែកភាសា ។ គ្រូដឹកនាំសិស្សអោយបង្កើតសេចក្តីសន្និដ្ឋានដែលសមស្រប ចៀបទៅនឹងលទ្ធផលដែលទទួលបាន និង កត់សំគាល់សេចក្តីសន្និដ្ឋានទាំងនោះ ចៀបទៅនឹងចំណេះដឹងវិទ្យាសាស្ត្រ ។ គ្រូត្រូវគ្រប់គ្រងការហាត់រៀនរបស់សិស្សដែលកើនឡើងបន្តិចម្តងៗ ។

ពេលសិក្សាទាំងឡាយត្រូវរៀបចំអោយបានល្អ ជុំវិញប្រធានបទ ដោយធ្វើយ៉ាងណាអោយចំណេះដឹងកើនឡើងជាលំដាប់ ព្រមទាំងអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពផ្នែកភាសានិយាយ និង សរសេរផង ។ ការងារនេះ ត្រូវប្រើរយៈពេលវែងបន្តិចសំរាប់ប្រធានបទនីមួយៗ ដើម្បីអោយសិស្សអាចរំលឹកឡើងវិញ ចងក្រងឡើងវិញនូវចំណេះដឹងដែលបានទទួល និង ពង្រឹងចំណេះដឹងនោះអោយនៅគង់វង្សស្ថិតស្ថេរ ។

វិភាគអង្គប្រជុំ : (២០/២០)

១- តាមរយៈអង្គប្រជុំនេះ តើអ្នកអាចកំណត់ :

១.១ ការបង្រៀនវិទ្យាសាស្ត្រតាមលំនាំគោលវិធីសិស្សមជ្ឈមណ្ឌលបានដូចម្តេច ? (២ពិន្ទុ)

១.២ អាកប្បកិរិយារបស់សិស្ស និង គូនារបស់គ្រូបង្រៀនក្នុងម៉ោងសិក្សាបានយ៉ាងណាខ្លះ ?

(២ពិន្ទុ)

២- អ្នកមានបំណងចង់អោយសាលារៀននៅប្រទេសកម្ពុជាអនុវត្តការបង្រៀនវិទ្យាសាស្ត្រតាមលំនាំខាងលើ ។ តើលំនាំបង្រៀននេះអាចប្រព្រឹត្តទៅបានទេ ? បើបាន តើមានការលំបាកអ្វីខ្លះ ? ចូរផ្តល់គំនិត និង សំណូមពររបស់អ្នក ។ បើមិនបាន តើមកពីអ្វី ? (៤ពិន្ទុ)

៣- នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀន តើអ្នកត្រូវផ្តល់ការណែនាំយ៉ាងណាខ្លះ ដើម្បីធ្វើអោយការបង្រៀនមុខវិជ្ជានេះបានកាន់តែប្រសើរឡើង ? (៤ពិន្ទុ)

៤- តាមរយៈការបង្រៀនវិទ្យាសាស្ត្រ និង បច្ចេកវិទ្យា តើអ្នកអាចបញ្ជ្រាបបានយ៉ាងណាខ្លះ និង ដូចម្តេចដល់សិស្សនូវមូលដ្ឋានគ្រឹះទាំង ៤ នៃការអប់រំ ដូចបានលើកឡើងក្នុងអត្ថបទ ។ (៤ពិន្ទុ)
ភ្ជាប់ជាមួយនេះ តើគេអាចរួមចំណែកកាត់បន្ថយបានដូចម្តេច ភាពក្រីក្ររបស់ប្រជាពលរដ្ឋដែលជាយុទ្ធសាស្ត្រនៃកម្មវិធីនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលបច្ចុប្បន្ន ? (៤ពិន្ទុ)

Epreuve de langue française (Durée : 1h)

1- Complétez la fiche à partir de ce texte.
Ce professeur habite le boulevard Norodom. Il s'appelle Kim Kina. Il travaille au lycée Sisovath à Phnom Penh. Il est né le 10 mai 1956. Il a trois filles.

Nom :
Prénom :
Profession :
Nombre d'enfants :
Date de naissance :
Age :
Lieu de travail :
Adresse :

2- Mettez l'article qui correspond (le, les, la, l')
.....père de Suzanne s'appelle Pierre.
.....mère de mon ami travaille dans ce magasin.
.....enfants jouent dans la cour.
.....automne est une saison.

3- Mettez à la forme négative.
La chambre est grande? Non, elle.....
Les chambres sont chères ? Non, elles.....
Les enfants regardent la télévision? Non, ils.....
Ils arriveront à midi. Non, ils.....

4- A l'aide des verbes ci dessous, complétez les phrases suivantes.

Epreuve de langue anglaise

A. Grammar section :

I. Circle the correct completion (a, b, or c). (20 marks)

1. Pisith livesCambodia.
a. in b. at c. on
2. Thida and VisalTV right now.
a. watch b. watching c. are watching
3.you writing a letter to your parents ?
a. Do b. Are c. Is
4. Ilike to write a letter.
a. no b. am not c. don't
5. "Chenda has six phones in her house."
"No, i.....you. No she needs six phones in one house."
a. am not believe b. believe c. don't believe
6. I needa new notebook.
a. buy b. to buy c. buying
7. ".....a cup of tea?"
a. Do you like b. Would you like c. Is you like
8.you know Chantha?
a. Is b. Are c. Do
9. Pilots sitan airline.
a. in front of b. in the front of c. front of
10. I live# 66,Norodom Boulevard, Phnom Penh.
a. in b. on c. at

II. Put the words in the correct order to make questions.

Then write true answer. (14 marks)

1- school / did / when / start / you / ?

When did you start school ?

When I was six. In 1985

2- morning / you / time / get / up / what / this / did / ?

.....
.....

3- dinner / night / have / what / you / last / for / did / ?

.....
.....

4- did / train / last / you / by / when / travel / ?

.....
.....

5- do / what / Sunday / you / last / did / ?

.....
.....

6- holiday / did / summer / on / go / where / last / you / ?

.....
.....

7- visit / you / art / gallery / an / last / did / when / ?

.....
.....

8- come / today / you / how / school / did / to / ?

.....
.....

III. Match a verb in A with a noun in B. (9 marks)

A	B
1. have	a. a car
2. watch	b. the phone
3. read	c. tennis
4. go	d. television
5. play	e. in a flat
6. drive	f. a shower
7. wear	g. a magazine
8. live	h. a uniform
9. answer	i. by bus

IV. Circle the grammatically correct sentence "a" or "b". (20 marks)

- a). Dara has finished her homework two hours ago.
b). Dara finished her homework two hours ago.
- a). I've just bought my plane ticket to Paris, here it is.
b). I just bought my plane ticket to Paris, here it is.
- a). I haven't seen that film yet.
b). I didn't see that film yet.

4. a). I was born in Kampong Cham in 1973.
b). I have been born in Kampong Cham in 1973.
5. a). My parents moved to Phnom Penh when I was five.
b). My parents have moved to Phnom Penh when I was five.
6. a). We lived in Battambang for three years.
b). We have lived in Battambang for three years.
7. a). He has had an accident last night.
b). He had an accident last night.
8. a). She had taken her car to the garage this morning.
b). She took her car to the garage this morning.
9. a). My father has gone to France for several times.
b). My father went to France for several times.
10. a). It rained a lot last month.
b). It has rained a lot last month.

V. Complete the sentences with "too much, too many, more, fewer, less, or not enough." (20 marks)

1. A : Does this street have less traffic at night?
B : Yes, there arecars at night.
2. A : Is the food cheap here ?
B : No, It costs.....than I can afford.
3. A : Is the air clean here ?
B : No, there isair pollution.
4. A : Is it quiet here in the daytime ?
B : Yes, but there is evennoise at night.
5. A : Do you drive to work ?
B: No, actually there isparking near here.
6. A : Is this a fast route to the airport ?
B : No. There are.....traffic lights.
7. A : Does the bus come often ?
B : No. We need.....bus routes.
8. A : Is this neighborhood a safe place at night ?
B : No. There iscrime.
9. A : Why did they take a taxi ?
B : There were.....seats on the bus for everyone.
10. A : Do you still ride a bicycle to school ?
B : No. It is dangerous. Every year there arebicycles.

វេទិកាស្ត្រី

ចុះ សី

អនុសញ្ញាសុប្បត្តិសំរាប់ស្ត្រី (CEDAW)

មាត្រា ៥ : ការកែប្រែវិធានផ្ទៃក្នុងសង្គម

ក្រុមប្រឹក្សាជាតិកម្ពុជាដើម្បីស្ត្រី

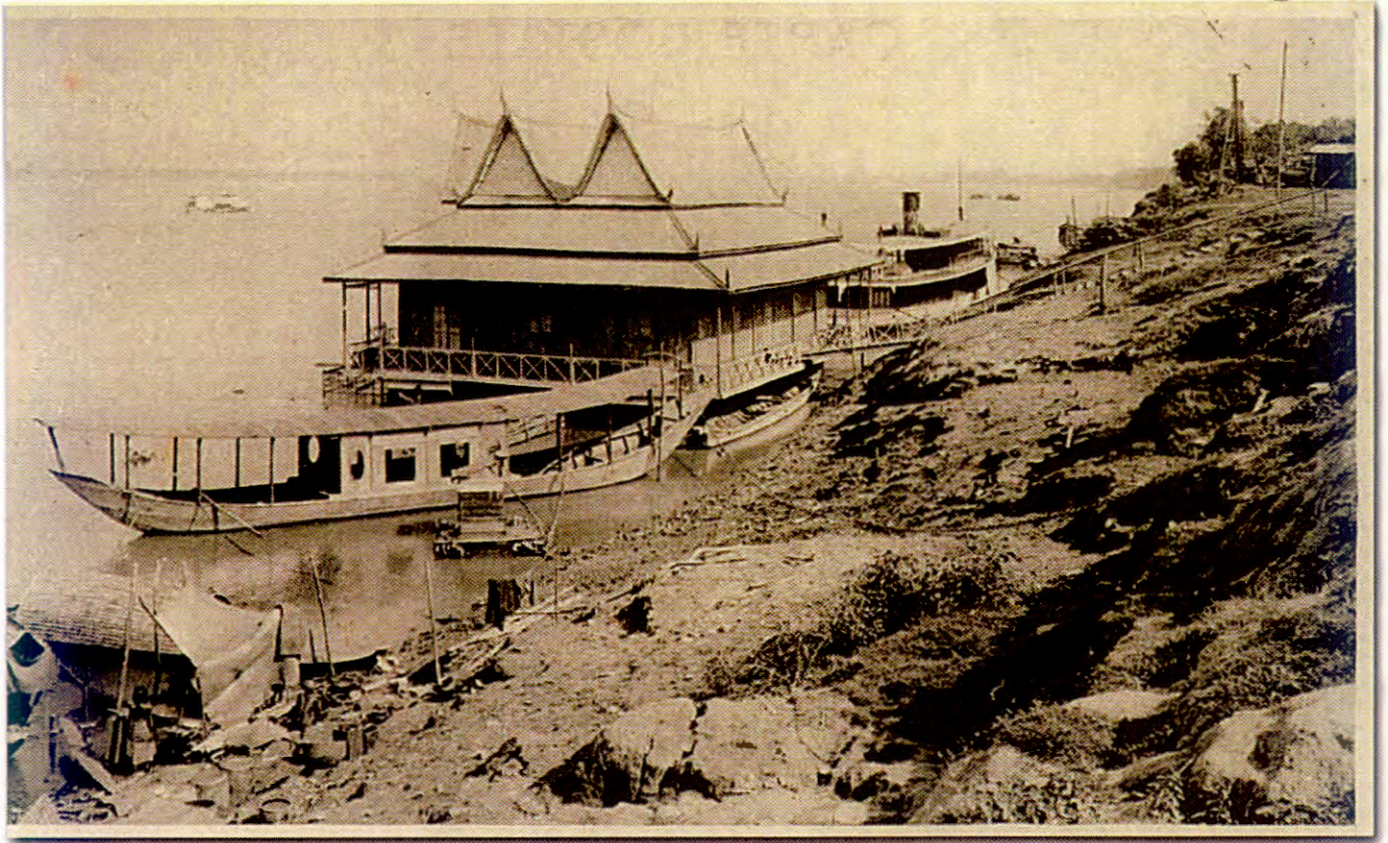
អនុសញ្ញាសម្រាប់ការកាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីគេង (CEDAW)

មាត្រា ១១ : សេចក្តីស្មើគ្នារវាងប្រុសនិងស្ត្រី

ក្រុមប្រឹក្សាជាតិកម្ពុជាដើម្បីស្ត្រី

ភ្នំពេញ កាលពី ១០០ ឆ្នាំ មុន

ព្រះរាជបំណាក់ថែ

105 — Port indigène à Penom-Penh.

កំពង់ផែក្នុងស្រុក